

OBSAH

Z NAŠÍ ČINNOSTI

Zpráva o činnosti Společnosti česko - arabské v r. 2011 (Report on the activities of Czech-Arabic company in 2011).....	3
Plán činnosti Společnosti česko – arabské v roce 2012 (Plan of the activities of Czech-Arabic company in 2012).....	7
Usnesení Valné hromady SČA ze dne 16. 2. 2012 (The resolution of General Assembly of Czech-Arabic company dated 16.2.2012).....	9

STUDIE A DOKUMENTY

<i>František Ondráš</i> : Maqámy - humorné příběhy z arabského středověku (Maqámát – humorous stories from the Arab Middle Ages).....	12
<i>Vladimír Grulich</i> : Situace v Egyptě v době parlamentních voleb 2011 (The situation in Egypt during parliamentary elections in 2011).....	17
Rozhovor s Hamdy el Gazzarem (Interview with Hamdy el-Gazzar).....	27

KULTURA

<i>Tereza Svášková</i> : Co vše nám letos přinesl šafrán? (What brought us saffron this year?).....	35
<i>Mahmoud Issa al-Mašhadí</i> : Žena na prodej (z cyklu: Láska nestačí) (Woman for sale. From the collection Love alone is not enough).....	39
<i>Daisy al-Amir</i> : Rafiqova teta (Rafiq's aunt).....	45

INFORMACE

Projev iráckého velvyslance v České republice
(The speech of Iraqi ambassador in the Czech Republic)..... 50

Hassan Mandjouneh: Splněné přání
(Fulfilled desire)..... 55

René Kopecký: Znamý neznámý Alois Musil a Sinajský poloostrov
(Known and unknown Alois Musil and Sinai Peninsula)..... 58

CO SI PŘEČÍST

Knihy z produkce nakladatelství Dar Ibn Rushd
(Books from Dar Ibn Rushd publishing house)..... 64

**Redakce Bulletinu Společnosti česko - arabské neodpovídá za názory
autorů příspěvků**

Bulletin Společnosti česko - arabské č. 1 – květen 2012, 20. ročník, uzávěrka
číslo 10.5.2012.

Redakční rada: PhDr. Jaroslav Bureš, Prof. PhDr. Eduard Gombár, CSc.,
PhDr. Jana Gombárová, Vladimír Grulich, Mgr. Miroslav Houska, Ing. Marie
Hrušková, Beáta Hulínová, Milena Zeithamlová

Návrh obálky: Yousef Hamman

Uspořádala: PhDr. Jana Gombárová, Dana Horká

Kontaktní adresa: Kazašská 1426, 101 00 Praha 10, tel.: 602 379 864
www.czech-arab.org, info@czech-arab.org

SČA číslo účtu: 248486470-0300

Příspěvky do Bulletinu můžete poslat e-mailem na adresu: bulletin@czech-arab.org

ISSN-1803-9227

Z NAŠÍ ČINNOSTI

Zpráva o činnosti Společnosti česko - arabské v r. 2011 (přednesená na Valné hromadě SČA dne 16. 2. 2012 v Ústavu mezinárodních vztahů v Praze)

V lednu jsme vyzkoušeli novinku v naší činnosti - spolu s Klubem přátel Jordánska jsme uspořádali v restauraci Delphi v Podolí 1. Česko - arabský ples, kde se setkali nejen naši členové, ale řada dalších zájemců o arabský svět. Účastníci si zatancovali při českých i arabských melodiích, obdivovali výkony břišních tanečnic a ochutnali arabskou kuchyni. Při zajištění této akce nám výrazně pomohl dr. Moussa al Atoom.

Na členské schůzi 3. února jsme zhodnotili naši činnost v roce 2010 a prodiskutovali a schválili plány na rok 2011.

Druhého ročníku Festivalu arabské kultury v Plzni pořádaného FF Západočeské univerzity v prvních dubnových dnech se aktivně zúčastnila řada našich členů. Místopředseda SČA Mgr. Houska zahájil jím připravenou výstavu fotografií Pomoc České republiky při záchraně kulturního dědictví Iráku, která se konala v rámci festivalu.

V témže měsíci se konal 21. Festival spisovatelů Praha s velmi zajímavou besedou s iráckým spisovatelem Saadi Yousefem. Festivalu se již po řadu let zúčastňujeme nejen jako posluchači a diváci, ale i jako spoluorganizátoři. Je třeba zde zvláště poděkovat organizátorům Festivalu za velkorysé umožnění účasti našich členů na všech akcích v rámci festivalu.

17. dubna jsme otevřeli výstavu fotografií Poznejme Libanon v Casa Gelmi v Praze. Při vernisáži byly promítnuty dva krátké filmy s libanonskou tematikou. Překrásné fotografie Libanonu nám poskytl Libanonský klub a Libanonské velvyslanectví v Praze.

Z NAŠÍ ČINNOSTI

Již tradičně jsme se účastnili veletrhu „Svět knihy“, který se konal od 12. 5. do 15. 5. Na našem stánku, který sousedil se stánkem nakladatelství Dar Ibn Rushd, se setkávaly řady zájemců o arabský svět s našimi členy. Veletrh byl pro nás o to významnější, že čestným hostem bylo Království Saúdské Arábie. Saúdové vystavovali ve svém velkoryse řešeném stánku množství publikací nejen v arabštině, ale i v jiných jazycích a umožnili přátelské popovídání u šálku arabské kávy a vodní dýmky v typickém beduínském stanu. Literární části veletrhu se zúčastnila v diskuzích a čteních svých děl i řada arabských literátů z jiných zemí - např. egyptský bohemista Chálid al-Biltaj, Tunisán Hasún al-Musbáhi, Iráčan Hasan Balásim či Libanonka Fátima Šaraf al-Din. Spolupracovali jsme i při organizaci večera Zelená lampa poezie v divadle Viola. Byl to večer českých arabských básníků s vystoupením našich členů a přátel - Sana Hedarová, Saadat Ramadanová, Charif Bahboub, Jafar Hedar, Adda Kedam a další. Společnost česko - arabská zvláště děkuje ředitelce veletrhu pí. Kalinové za vstřícnost a spolupráci při zajišťování našeho stánku. Osvědčila se i spolupráce s pracovníky nakladatelství Dar Ibn Rushd v sousedním stánku.

V říjnu se rozběhl další ročník kulturního festivalu Nad Prahou půlměsíc. Tvůrkyně pořadu pí. Němečková připravila řadu vystoupení v Praze, Brně a Zlíně. Zajímavá byla hra egyptského autora Abdela Hakima Popravčí číslo 14 v Cross Clubu, v Casa Gelmi pak kulturní pásma zahrnující loutkovou pohádku Aladinova lampa, tanečně hudební večer se studiem orientálního tance Farha, divadelní skupinou Rahat Lukum a hudební skupinou Baharat z Brna. V Brně proběhla aktuální přednáška s besedou Islám v ČR organizovaná p. ing. Tesařem, ve Zlíně přednáška Starověký Egypt - civilizace z kamene.

Začátek prosince byl tradičně věnován oslavě Mezinárodního dne Palestiny, pořádaném v Městské knihovně v Praze. S projevy vystoupili

Z NAŠÍ ČINNOSTI

ředitel pražské kanceláře OSN p. Brož, předseda Společnosti česko-arabské ing. Regner a velvyslanec Státu Palestina J. E. p. Salaymeh.

Před Vánoci se rovněž již tradičně setkáváme se všemi přáteli v Casa Gelmi na večírku islámských a křesťanských tradic ve spolupráci s Iráckým klubem.

Naši přátelé v brněnské Společnosti se věnovali především organizaci přednášek, asi šest jich vedl dr. Mrázek. Navázali rovněž bližší spolupráci s arabskou školou v Brně, Zajímavá byla výstava libyjského malíře Abdullaha Tubtaba a účast na akci Půlměsíc nad Brnem. Nelze opomenout účast na akci Oběd se sousedem, kterou organizovali ve spolupráci s organizací Slovo 21. Na setkání cestovatelů v Prosiměřicích nás reprezentovala spolu s Brňáky i naše čestná předsedkyně Marie Hrušková, která je přes své zdravotní problémy stále aktivní organizátorkou řady akcí. V Olomouci proběhly dvě besedy na téma Situace islámu v ČR.

Ve spolupráci s nakladatelstvím Dar Ibn Rushd jsme vydali dvě čísla Bulletinu s nákladem 1000 a 600 výtisků s využitím dotace Ministerstva zahraničních věcí ve výši 40 000 Kč. Vzhledem k výpadku očekávaného grantu od Nadace Anny Lindhové jsme hledali jiné zajištění financování. Zde nám podalo pomocnou ruku nakladatelství Dar Ibn Rushd - jak formou finančního daru, tak i formou přímé spolupráce v redakční činnosti. Výbor i redakce Bulletinu děkují především dr. Charifu Bahbouhovi za jeho pomoc.

Výbor Společnosti se scházel jedenkrát měsíčně a připravoval jednotlivé akce. Ve snaze omezit několikasícové náklady spojené s vedením účtu u České spořitelny jsme zřídili nový účet u Poštovní spořitelny, který je zatížen minimálními poplatky a formován pro neziskové organizace.

Z NAŠÍ ČINNOSTI

Byly zpracovány žádosti o poskytnutí grantů na naši činnost na rok 2012 a předány na Ministerstvo zahraničních věcí a Magistrát hlavního města Prahy. Podmínky pro poskytnutí grantů a darů jsou rok od roku tvrdší a poskytované částky trvale klesají. Žádosti jsou našimi členy sice zpracovávány bezplatně, ale jen za notářské poplatky, kolky a další náklady s tím spojené vydáme kolem tisíce korun.

O poskytnutí finanční podpory bylo jednáno rovněž s vedením českého výboru Nadace Anny Lindhové.

Závěrem děkuji za podporu a spolupráci velvyslanectvím arabských států v ČR, Ministerstvu zahraničních věcí ČR, Magistrátu hlavního města Prahy a všem členům Společnosti, kteří se aktivně podíleli na naší činnosti.

Zpracoval: Ing. Josef Regner

předseda SČA

Z NAŠÍ ČINNOSTI

Plán činnosti Společnosti česko – arabské v roce 2012

(předneseno na Valné hromadě SČA dne 16. 2. 2012 v Ústavu mezinárodních vztahů v Praze)

V roce 2012 bude činnost Společnosti česko-arabské podstatně komplikována, protože nemáme zajištěnou finanční pomoc. Ministerstvo zahraničních věcí nám už oznámilo, že v roce 2012 grant naší Společnosti neposkytne. Na výsledek grantové komise Magistrátu hlavního města Prahy musíme počkat nejméně do konce března. Doufáme v jeho kladné vyřízení, abychom alespoň několik tradičních akcí mohli uskutečnit.

V nejbližší době se Společností přátel Jordánska pořádáme již podruhé Česko - arabský ples, který měl v loňském roce velký úspěch. Bude se konat 25. února opět v restauraci Delphi v Podolí, vstupné včetně večeře je 550 Kč, děti 300 Kč. Hrát bude arabská a česká hudba. Uvítáme tam arabské oblečení.

Další aktivitou Společnosti bude účast na Festivalu spisovatelů, který se koná v dubnu. Vystoupí zde egyptský spisovatel Hamdy I-Gazzar, se kterým bude pro arabskou menšinu uspořádána beseda.

V květnu se zúčastníme výstavy *Svět knihy*, kde nám bude umožněno prezentovat se malým stánkem propagujícím arabskou kulturu a Bulletin vydanými naší Společností.

V červenci bychom se rádi připojili ke kulturnímu večeru v rámci iráckých oslav. Bude-li možno, rádi bychom se opět na podzim podíleli na společné kulturní akci *Nad Prahou Půlměsíc*.

Závěrem roku ve spolupráci se zastupitelským úřadem Státu Palestina plánujeme kulturní večer u příležitosti Mezinárodního dne solidarity s palestinským lidem.

Z NAŠÍ ČINNOSTI

Problém budeme mít i s vydáváním našeho Bulletinu. Vzhledem k tomu, že nemůžeme počítat s příspěvkem Ministerstva zahraničních věcí, jsme závislí pouze na spolupráci s dalšími organizacemi, především nakladatelstvím Dar Ibn Rushd. Spolu s dr. Bahbouhem, který nám obětavě pomáhá, posilujeme redakční radu a hodláme rozšířit obsah Bulletinu o krátkou arabskou část textu.

Naše plány bychom neměli možnost uskutečnit bez úzké spolupráce s jednotlivými sdruženími arabských států – Iráckým forem, Palestinským klubem, Libanonským klubem a Společností přátel Jordánska, které se podílejí i na vedení naší Společnosti. K práci úzkého výboru se pravidelně scházíme. Budeme spolupracovat i se společností Kontinenty a Opus arabicum na vzájemné propagaci našich akcí.

K aktivitě našich členů musíme konstatovat, že účast českých členů Společnosti na našich akcích je malá. Na počet členů, které Společnost má, by měla být vyšší. I když je nutno konstatovat, že prostřednictvím webových stránek se nám v minulém roce přihlásili i zájemci o členství z řad studentů.

V letošním roce jsme převedli náš bankovní účet na poštovní spořitelnu, která nám nabídla podstatně výhodnější podmínky než Česká spořitelna.

Závěrem bych ráda zdůraznila, že i přes komplikované finanční podmínky se pokusíme aktivity Společnosti dále udržovat a hledat nové cesty, jak se se současnou situací vypořádat. Hlavně bude záležet na aktivitě našich členů, jak budou plnit základní povinnost člena – platit příspěvky. V minulém roce ze všech cca 500 evidovaných členů zaplatilo 53 osob.

Příspěvky se posílají na bankovní účet ČSOB 248486470/033.

Milena Zeithamlová

Místopředsedkyně SČA

Z NAŠÍ ČINNOSTI

Usnesení Valné hromady SČA ze dne 16. 2. 2012

Valná hromada SČA

A/ Schvaluje

- 1/ Zprávu předsednictva o činnosti v roce 2011
- 2/ Zprávu o hospodaření a zprávu revizní komise za rok 2011
- 3/ Zprávu o zaměření činnosti na rok 2012
- 4/ Volbu předsednictva Společnosti a revizní komise ve složení uvedeném v příloze usnesení.

B/ Ukládá předsednictvu

- 1/ Rozhodnout o formě vydávání Bulletinu podle finanční situace SČA.
- 2/ Projednat s vedením regionálních poboček možné formy spolupráce v roce 2012.
- 3/ Aktivně vyhledávat možnosti dalšího financování činnosti Společnosti z různých zdrojů a zajišťovat průběžné účtování jednotlivých projektů dle podmínek příslušných grantů
- 4/ Vyhodnotit diskuzi a k podnětným návrhům přijmout odpovídající opatření včetně stanovení termínů a osobní odpovědnosti za jejich plnění.
- 5/ Doplnit registraci SČA u Ministerstva vnitra dle nových předpisů.
- 6/ Informovat FÚ Praha 10, členskou základnu a další orgány a instituce o novém čísle účtu SČA u Poštovní spořitelny - č. 248486470.

Z NAŠÍ ČINNOSTI

7/ Ustavit delegaci, která navštíví velvyslanectví arabských států a seznámí je s činností SČA a projedná s nimi podporu Společnosti.

C/ Děkuje MZV - Odboru veřejné diplomacie a Odboru Blízkého východu a Severní Afriky, představitelům arabských zastupitelských úřadů v Praze, Magistrátu hlavního města Prahy a Nadaci Anny Lindhové za jejich dosavadní podporu naší činnosti.

Příloha k usnesení z Valné hromady SČA ze dne 16. 2. 2012

Předsednictvo Společnosti Česko-arabské bylo jednomyslně zvoleno v následujícím složení:

Ing. Josef Regner - předseda

Milena Zeithamlová - 1. místopředsedkyně

Ing. Ivan Voleš - místopředseda

Prof. PhDr. Eduard Gombár, CSc. - místopředseda

Mgr. Houska Miroslav - místopředseda

členové:

JUDr. AL Atoom Moussa

MUDr. Denk Zdenko

Ing. El Fahel Nabil

PhDr. Gombárová Jana

Homola Bořek

Hulínová Beáta

Ing. Jassani Rawah

Ing. Krýsl Zdeněk

Z NAŠÍ ČINNOSTI

Ing. Madjouneh Hassan

Ing. Obeid Ahmed, CSc.

Prokeš Miroslav

Sabih Aladin

Štochlová Isabela

Revizní komise byla zvolena ve složení:

1/ Janková Ladislava

2/ Trkalová Dagmar

3/ Aliová Naďa

Zapsal: Krýsl

Potvrdil: Regner

STUDIE A DOKUMENTY

Maqámy - humorné příběhy z arabského středověku

František Ondráš

Plzeňské divadlo Dialog, 29. března 2012

Významnou součástí arabské středověké kulturní tradice byla večerní posezení, při nichž se pravidelně setkávali příslušníci arabských kmenů, aby spolu dlouho a nerušeně rozprávěli. Tato setkání pod noční oblohou, známá jako *maqámy*, se stala důležitým fenoménem arabského společenského a kulturního života. Zásadou *Badí' az-Zamán al-Hamadháního* (969 – 1007) představují *maqámy* vyhraněný prozaický žánr klasické arabské literatury. V jeho zpracování získaly podobu krátkého vyprávěcího útvaru, který byl psán rýmovanou prózou a proložen řadou básnických ukázek. *Maqámy*, které předznamenaly vznik moderní arabské narativní tvorby, nejsou sice zasazeny do jednotného kompozičního či syžetového rámce, ale vyznačují se společným protagonistou – vypravěčem typickým pro každého autora tohoto žánru. V *al-Hamadháního* díle se tato postava jmenuje *'Ísá ibn Hišám*, v *al-Haríriho maqámách Abú az-Zajd as-Surúdzí*, a například *az-Zamachšarí* vybral pro vypravěče svých *maqám* jméno *Abú al-Qásim*.

Kupec *'Ísá ibn Hišám* vypráví pozoruhodné příběhy ze svých obchodních cest, během nichž navštívil řadu blízkovýchodních měst a míst, např. Bagdád, Basru, Damašek, Helwán, Šíráz a Nišápúr. Jeho soupутníkem je *Abú al-Fath* – potulný literát, výmluvný šibal a duchaplný kejklíř připomínající hrdiny pikareskních románů – velice si libuje v nejrůznějších převlecích a bravurně využívá lidské důvěřivosti. Vybroušený jazykový projev *al-Hamadháního* přispívá k tomu, že *maqámy* poskytují zábavu vzdělanému čtenáři, který neskrývá své

STUDIE A DOKUMENTY

zaujetí pro romantickou atmosféru vyprávění, jehož čas daleko přesahuje dobu vymezenou laskavým měsíčním svitem.

Zábavu a také trochu poučení chtěli svým divadelním představením nabídnout návštěvníkům plzeňského Festivalu arabské kultury studenti druhého ročníku oboru arabistika z Ústavu Blízkého východu a Afriky FF UK v Praze. Na samém začátku byla myšlenka využít divadla jako prostředku k rozvíjení jazykových dovedností, k prohloubení znalostí arabské rétoriky a osvojení si základů arabské dramatické tvorby. Možnost seznámit širokou veřejnost s arabskou inscenací vzbuzovala mezi jejími aktéry velká očekávání, ale i jisté pochybnosti o úspěšnosti takového projektu. Nejvíce otázek vyvolávala jazyková stránka – to, zda bude arabština tím jediným vhodným komunikačním nástrojem mezi herci a publikem, trápilo realizační tým velmi dlouho dobu. Hledaly se různé možnosti a zkoumaly zkušenosti profesionálních divadelních souborů s řešením této záležitosti. Výsledkem bylo zjištění, že české titulky umístěné nad jevištěm by nebyly příliš praktické ani pohodlné, stejně jako tlumočení celého představení do češtiny by nepřineslo kýžený efekt. A tak se otevřela cesta k dvojjazyčné inscenaci.

’Ísá ibn Hišám se svým česky mluvícím soupeřem, jímž však může být (a také ve skutečnosti je) výše zmíněný *Abú al-Fath*, doprovází diváky na cestách nejen po výstavných městech s jejich tržišti, řemeslnickými dílnami, obchůdky a krámkami, ale i po pustých pláních či úrodných údolích. Oba muži ani na chvíli neopouštějí diváky, jejich místo je na forbině, odkud sledují a komentují osudy hrdinů divadelního představení. Chtějí být nejen dobrými průvodci, ale i postavami, kterým je umožněno ovlivňovat průběh děje. Nikdo jiný než *Abú al-Fath* hledá u diváků odpovědi na množství otázek týkajících se onoho blízkého i vzdáleného světa plného nepřeborných barev a tónů, jímž je okouzlen a jemuž se snaží porozumět. *’Ísá ibn Hišám* si svým důstojným vystupováním a jazykovým projevem získává respekt

STUDIE A DOKUMENTY

publika, které možná tuší (a na konci představení zjišťuje), že k němu promlouvá rodilý mluvčí.

Když se poprvé zvedne opona a na jevišti se objeví žebračka prosící baserskou zlatou mládež o nějaký milodar, nikdo v hledišti netuší, jaká překvapení ho během večera čekají. Poté, co baserskou *maqámu* uzavře moudrost o nestálosti bohatství, přichází hvězdář – protagonista *maqámy* hvězdářské, aby všem připomněl, kdo na Zemi opravdu rozumí lidským osudům. Právě on zde vystupuje jako pozemská bytost, jíž je dáno rozmlouvat s nebeskými stvořeními. A skutečně, velebně vyhlížející hvězdář je náhle obklopen hvězdami, hravými a veselými bytostmi, které si ho dobírají. Ačkoli mu kladou všetečné otázky, hvězdář se nenechá vyvést z míry a odpovídá jim s nadhledem hodným vzdělaného a zkušeného muže. Jeho slova mají nespornou filozofickou hloubku, a tak se zdá, jako by přímo vyzývala k zamyšlení nad dalším tématem.

V d'ábelské *maqámě* se před diváky otevírá nový svět. Hledání ztracených velbloudů se tu prolíná s objevováním významů nejkrásnějších veršů klasické arabské poezie. Beduín a básník v jedné osobě je konfrontován s d'áblem, jenž ho vytrvale přesvědčuje o tom, že básnický talent a umění působivého přednesu není a nemůže být výsledkem lidského úsilí. Jedině d'ábel a ti, které obdaří touto schopností, jsou pokládáni za skutečné básníky, k nimž s úctou vzhlížejí beduíni i obyvatelé arabských a perských měst.

Pokud měl divák až dosud pocit, že je představení vážně laděné, a že tudíž neodpovídá proklamovanému humornému obsahu příběhů, pak je v pijácké *maqámě* překvapen zásadní změnou rytmu a charakteru děje. Hlas muezzina je vystřídán hlučným vystoupením rozverného imáma, jímž se dějová osa představení nadále vyvíjí jako sled humorných scén kontrastujících s vážně míněnými ponaučeními, jimiž autor *maqám* ukázal svým čtenářům, jak se zachovat v nesnadných životních

STUDIE A DOKUMENTY

situacích. Uvolněná atmosféra graduje v arménské *maqámě*. Pekařka a její pomocnice se vydávají za diváky, aby jim mohly nabídnout chutné koláčky a jiné sladkosti. Na jedné straně arabská pohostinnost, na straně druhé obchodní talent, to jsou dva různé úhly pohledu, díky nimž je divák vtahován do děje jako rovnocenný partner účinkujících.

Uprostřed arménské *maqámy* padá opona, neboť je čas na přestávku. Přesně v tom okamžiku, kdy se děj zastavil, pokračuje po přestávce dál, avšak v novém, rychlejším tempu. Zcela v tomto duchu se odehrává bouřlivá scéna, v níž se do sebe pustí pekařka a šibal *Abú al-Fath*. Komediální zpracování vážných událostí je základem také další, isfahánské *maqámy*. Rovněž zde vystupuje imám, tentokrát ale jeho kázání a autoritu narušuje metař, postava veselého kumpána a mazaného taškáře.

Bagdádská *maqáma* je plna vtipných dialogů mezi hostem a šenkýřkou. Diváka jistě potěší svěží vystoupení inspirované tím, jak se bagdádská společnost staví k prosazování tradičních hodnot v každodenním životě obchodníků, řemeslníků a jejich zákazníků. Zatímco v první, baserské *maqámě* vystupuje žebračka přicházející z Alexandrie, poslední *maqáma* se odehrává v egyptském Heluánu, podle něhož získala i svůj název. Příběh z lazebnického krámků je dokladem toho, že tvůrci divadelního představení vsadili na moment překvapení doprovázený dynamickým zpracováním dějových událostí. Heluánská *maqáma* a závěr inscenace přinášejí četná odhalení i cenná poučení.

„Být kozlem, který poznal notný kus světa, je lepší než být šejchem, který nikdy nepřekročil práh rodného domu.“

S těmito slovy se loučí s diváky vypravěč *’Isá ibn Hišám* a na scéně vládne neskrývaná radost. Zvířecí symbolika uzavírá celé vystoupení nejen slovně, ale i v podobě velblouda a osla, jejichž mistrně ztvárněné obrazy odnášejí účinkující z jeviště jako důkaz toho, že tato i další

STUDIE A DOKUMENTY

zvířata mají své nezastupitelné místo v klasické arabské literatuře, a to nejen té satirické...

Autor článku Doc. PhDr. František Ondráš, PhD., je zástupcem ředitele Ústavu Blízkého východu a Afriky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze (na snímku vpředu)

STUDIE A DOKUMENTY

Situace v Egyptě v době parlamentních voleb 2011

Vladimír Grulich

Po skončení Lednové revoluce¹ si Egyptané vydobyli po dlouhých desetiletích pád režimu, který pro většinu z nich byl bezpochyby režimem „teroru“. Ptal-li jsem se Egyptanů - bohatých, chudých, žen, mužů, podnikatelů, taxikářů etc - na toto téma, valná většina z nich mi výše uvedené tvrzení s neochvějnou jistotou odsouhlasila. Kamkoli jsem šel, ono téma mě pronásledovalo, nebylo obchodu, kde by se mě lidé neptali na mé názory ohledně vlády prezidenta Mubáraka, stejně tak nebylo taxíku (měl-li řidič chuť debatovat), v němž bych neslyšel alespoň pár slov na „účet“ hrůzovládce, a taktéž i můj učitel arabštiny používal bývalého prezidenta doslova jako „fackovacího panáka“, na němž demonstroval pro mě neznámá slovíčka, většinou pak taková, jejichž kontext byl silně negativní: „*Tak například sloveso NASABA já² Fladimír - Mubáarak nasaba ala 'l-misrjín* (Mubáarak podvedl Egyptany).“ A takovýchto příkladů bylo na mých hodinách arabštiny nespočet. Je tedy jasné, že odpor k tomuto vládci rezonoval ve všech vrstvách egyptské společnosti a o to více samotní Egyptané vnímali nastávající volby jako nový začátek nové éry. Byli však překvapeni, když se moci ujal generál Tantáwí, jenž působí autoritativně, až lehce uzurpátorsky, a panují tedy obavy, aby se dosavadní průběh transformace poměrů v Egyptě opět nevrátil do starých „Mubáarakovských“ časů. Proto tedy vyšli mnozí demonstrovat a protestovat (zj. mladí), aby se ubezpečili, že k takovému zvratu tedy rozhodně nedojde.

¹ Pod tímto pojmem se rozumí revoluce, jež začala v Egyptě 25. ledna 2011 a měla za následek pád vlády Husního Mubáraka.

² Použijeme-li tvar *já* v arabštině, oslovujeme. Za *já* se posléze klade oslovovaný subjekt.

STUDIE A DOKUMENTY

Zhruba v této době jsem se rozhodl zmapovat situaci odehrávající se v Egyptě v průběhu parlamentních voleb. Rozhodl jsem se tedy přeložit články z egyptských deníků *al-Misrí al-jaum* (Egyptan dnes) a *al-Ahrám* (Pyramidy)³ a na tomto překladu poukázat na některé důležité jevy a okolnosti týkající se stávajících parlamentních voleb (např. strany, jež se podílely na demonstracích, přístup generála Tantáwího, počet obětí, požadavky demonstrantů etc). Také jsem pořídil fotografie, které mají ilustrovat předvolební kampaň (viz příloha) a konečně taktéž přikládám lístek kandidátů, který jsem našel ve výše jmenovaných novinách (viz příloha).

Článek z novin *al-Misrí al-jaum* (23. listopadu 2011)

Za chyby vojska platí „Druhá revoluce“⁴ krví

Zdroje: Vojská rada (al-Madžlis al-^caskarí) a politické síly se dohodly na konání prezidentských voleb před 30. červnem 2012... parlamentní volby se budou konat v řádném termínu...a násilí musí být okamžitě ukončeno.

Stovky tisíc revolucionářů a demonstrantů se včera shromáždily na Tahrínském náměstí⁵ za účelem „miljúnije“⁶, kdy požadovali předání úřadů vlády do rukou civilistů, zatímco se odehrávaly střety mezi demonstranty a bezpečností v ulici Muhammad Mahmúd. Lidé odsuzují

³ Podle tvrzení mého učitele arabštiny tyto dva deníky tvořily v době prezidenta Mubáranka protipóly. Zatímco *al-Ahrám* si zachovával provládní charakter, *al-Misrí al-jaum* měl být okleštěným hlasem opozice. Tyto rozdily však měly být smazány pádem Mubáranka a dnes jsou údajně oba deníky plně objektivní a demokratické.

⁴ Události po Lednové revoluci nazývá *al-Misrí al-jaum* Druhou revolucí (aṭ-ṭawra aṭ-ṭáníja).

⁵ Hlavní káhirské náměstí. Zejména zde probíhají káhirské demonstrace.

⁶ Viz odstavec Shrnutí.

STUDIE A DOKUMENTY

vojsko zejména za nepřiměřené užívání násilí proti protestujícím a také za používání nevhodných zbraní.

Na demonstracích zcela chybělo Muslimské bratrstvo⁷, naopak se na nich intenzivně podílely revoluční a liberální proudy a též salafija⁸. Do ulic vyšli i studenti středních škol, univerzit a Kopti⁹. Z tohoto důvodu vojenská policie uzavřela všechny vstupy a vchody vedoucí k Ministerstvu vnitra pomocí ostnatého drátu. Tahrír se změnil na ohromnou polní nemocnici, kde se bez přestávky ošetřují zranění. (...)

*Ministerstvo zdravotnictví oznámilo zvýšení počtu obětí na 28 a uvedlo, že další jsou v ohrožení života. Zdroje uvnitř skupiny politických sil uvedly, že došlo k dohodě v rámci konání parlamentních voleb, jež se odehrají v řádném termínu a zdroje dále uvedly, že došlo k dohodě na přípravách prezidentských voleb, které by se měly konat před 30. červnem 2012 a také tyto zdroje poukázaly na formování Vlády národní záchrany (*Hukúmat inqád watani*), která bude pracovat na realizaci cílů revoluce z 25 ledna. Stejně tak došlo k dohodě, aby bylo okamžitě ukončeno násilí na Tahríru a dalších náměstích. Zdroje také ujistili al-Misrí al-jaum, že se Vojenská rada dohodla na přípravách lidového referenda ohledně odchodu vojska do kasáren.*

⁷ Islámské reformní hnutí.

⁸ Směr v islámu, kterému jde o očistění islámu od nánosů pozdějších dob. Jde mu o obnovu ryziho islámu, jež byl dle sunnitů v době proroka Muhammada a prvních čtyř chalífů. Dle šiitů byla ryzí forma islámu v době Aliho vlády v Kúfě spadající do 50. let 7. století n.l. Toto hnutí však v moderní době prošlo reformací. Interpretace salafije je dle B. Etienne následující: „...salafija vychází z tradicionalismu směrem k modernismu, od něhož ji odděluje konkurence, kam z druhé strany vstupují prozápadní reformisté.“ (KROPÁČEK, Luboš. *Islámský fundamentalismus*. Praha: Vyšehrad, 1996, s. 28).

⁹ Egyptští křesťané.

STUDIE A DOKUMENTY

Shromážděné strany ubezpečily o nutnosti příprav voleb¹⁰ v řádném termínu. Jejich názory se však lišily ve věci, má-li Vojenská rada přijmout demisi vlády doktora ʿIsáma Šarafa. Zdroje uvedly, že Vojenská rada přijme Šarafovu demisi, přičemž si ponechá některé funkce uvnitř vlády.

Shromáždění bylo svědkem účasti vedení stran al-Waḡd a al-Hurrija waʿl-ʿadala, politické větve Muslimských bratrů, dále pak salafijské strany an-Núr, stran al-Bináʿ a at-tanmíja, jež náleží k islamistickým stranám. Pozvánka na shromáždění nebyla zaslána salafijské straně al-Asála a také byl nepřítomen doktor Muhammad al-Baráḏí, který byl shromážděním zvolen za vhodného kandidáta na post prezidenta republiky.

Islámská skupina, strana an-Núr a súfijská strana at-Tahrir se rozhodly podporovat demonstranty až do doby, než budou splněny všechny požadavky revoluce, zatímco strany středu (wasat), fronty/čela (džabha), strany demokratické a národní uskupení za změnu požádaly o okamžité zformování Vlády národní záchrany.

Bylo také rozhodnuto, že tři Američané zatčení na Tahríru za házení molotových koktejlů na policii budou zadrženi.¹¹

Shrnutí: Mimo vcelku zajímavého popisu dějů týkajících se demonstrací se v tomto článku seznamujeme také s širším spektrem politických stran a máme možnost alespoň v „kostce“ pozorovat jejich politickou orientaci.

Dnes již víme, že Vojenská rada neodsunula řádný termín konání parlamentních voleb, jak někteří očekávali. Na druhou stranu parlamentní volby nehrají toliko podstatnou roli pro budoucnost státu jako volby prezidentské, které, budou-li se konat se všemi náležitostmi tak, jak bylo odsouhlaseno, by měly změnit nynější charakter egyptské vlády na ryze

¹⁰ Rozuměj prezidentských voleb.

¹¹ Deník *al-Misrí al-jaum*, č. vydání 2719, roč. 8, dne 23.11.2011, s. 1.

STUDIE A DOKUMENTY

civilní. Nutno ještě podotknout, že Vojenská rada se ani nesnažila nikterak manipulovat s termíny parlamentních voleb na rozdíl od voleb prezidentských, jejichž řádný termín byl již několikrát pozměněn.

Důležitým bodem v článku je též ulice Muhammad Mahmúd, v níž během demonstrací došlo ke ztrátám na životech a která je taktéž význačným symbolem demonstrujících.

Velmi zajímavým faktem je informace, že skupina Muslimských bratrů se neúčastnila demonstrací.

Důležitým termínem je „miljúnija“ skloňovaným napříč všemi arabskými i nearabskými médii označující (ideální) počet demonstrujících a taktéž je tento termín chápán (alespoň dle mého uvážení) jakožto heslo demonstrantů (ještě viz Článek z novin *al-Ahrám*).

Velice zajímavým se jeví poslední řádek týkající se zatčených Američanů. Podle tohoto článku byli Američané zatčeni za napadení policie, na druhé straně (podle tvrzení ředitele centra, kde jsem studoval a dle Američana, se kterým jsem měl možnost si popovídat) byli prý tito Američané zatčeni za špionáž. Ke konci pobytu jsem mohl pozorovat, že ze strany generála Tantáwího sílí proticizinecká propaganda v tom slova smyslu, že cizinci a nikoli Egyptané jsou hybateli revoluce proti Vojenské radě.

Článek z novin *al-Ahrám* (25. listopadu 2011)

Revoluční mládež ohlásila zastavení násilností

Počet obětí stoupl na 36 a mezi nimi mladík z ismá'ílije¹²

¹² Šiitské hnutí, známé též pod názvem *sab'íja*, čili „seкта sedmi“. Číslo sedm hraje totiž v tomto hnutí velice důležitou roli v jeho organizační a náboženské struktuře. Svě jméno odvozuje tato sekta od Ismá'íla, jenž skonal roku 762 n.l (KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 2003, s. 191). Podrobněji o tomto tématu hovoří výše uvedená kniha prof. Luboše Kropáčka na stranách 191-196.

STUDIE A DOKUMENTY

Jádrem intenzivního úsilí většiny státních a ozbrojených orgánů je uklidnění situace na náměstí Tahrír a na ostatních náměstích Egyptské republiky. Politická koalice a 34 hnutí dnes uveřejnilo své společné rozhodnutí, že se chtějí podílet na „miljúnijí“ a setrvat na Tahrířském náměstí až do doby, než budou splněny veškeré jejich požadavky.

Jednota mládeže v Alexandrii se dnes připravovala na „miljúniju“¹³, na níž se podílí všechny politické strany a náboženské proudy vyjma skupiny Muslimských bratrů, která tak činí v souladu s prohlášením právního poradce Ahmada Abúbarka strany al-^cAdála wa'l-hurríja. Na jedné straně je „miljúnija“ centrem veškerých nadějí na počátku tohoto bezpochyby rozhodujícího období, avšak zároveň jsou tyto naděje smíchány s obavami ze vzniku chaosu, na což upozornila Vojenská rada

Koordinátoři Jednoty mládeže ujistili veřejnost, že lidové výbory převzou odpovědnost za bezpečnost demonstrací a mírových pochodů, aby se zamezilo proniknutí nežádoucích živlů do řad demonstrantů. (...)

Rada také vyzývá ctihodné občany ke spolupráci v rámci rozlišování mezi syny lidu z řad demonstrantů na jedné straně a mezi příslušníky bezpečnostních sil z Ministerstva vnitra na straně druhé, taktéž Rada prosí o spolupráci s ozbrojenými silami v rámci realizace nezbytných opatření ohledně bezpečnosti občanů a též ohledně udržení životaschopnosti podniků a v poskytnutí času nutného k převozu raněných do nemocnic k tomu určených.

Stejně tak prosí Rada revoltující mládež a demonstranty o neodstraňování zábran, které postavily ozbrojené síly v ulici Muhammad Mahmúd, aby tak oddělily demonstranty od policistů.

Rada rovněž ujistila občany, že okamžitě splní své závazky a že proběhne definitivní vyšetření všech událostí, navíc k tomu představuje

¹³ Za tímto termínem je v textu v závorce poznamenáno „poslední příznivá chvíle“ (al-fursa al-achíra).

STUDIE A DOKUMENTY

svou ochotu postarat se o rodiny padlých v průběhu demonstrací. Učiní tak v rámci specializovaných balíčků vytvořených Radou k tomuto účelu, taktéž se Rada zavázala zaplatit veškerou léčbu raněných a to až do jejich úplného uzdravení.

Dále pak štábní generál, pomocník ministra obrany a člen Nejvyšší rady ozbrojených sil, jehož se dotázala redakce, potvrdil, že bude Státní institucí pro informování (al-Hi'a al-[°]ama lil-isti[°]lámát) uspořádána tisková konference, na níž zazní fakt, že parlamentní volby proběhnou v řádném termínu poukazující na přijetí bezpečnostních opatření, jež jsou prováděna ve spolupráci s Ministerstvem vnitra a specializovanými jednotkami ozbrojených sil.

Štábní generál uvedl: „Pokud Nejvyšší rada ozbrojených sil uvolní svůj úřad, pak tento čin bude chápán jako zrada důvěry.“

Na náměstí Tahrír demonstranti specifikovali celkem devět požadavků, aby tak ukončili stávající krizi: zformování Rady národního vedení (madžlis ri'ásí watani), vytvoření Vlády vysvobození (Hukúmat inqáḍ), vytvoření soudního tribunálu, který povede Zakrí Abdu'l-[°]azíz, prezident bývalé soudcovské komory pro vyšetřování, dále pak zastavení vojenských soudů, zákaz Národní strany (al-Hizb al-watani) a taktéž její vyloučení z voleb, pročištění vedení médií a novin, zrušení Ministerstva médií (Wizáratu'l-[°]lám), konečně pak soudní proces s Mubárákem a se všemi symboly, které reprezentují jeho vládu a jeho obvinění z vlastizrady.

Dále pak se došlo ke zvýšení počtu obětí na 36, mezi nimiž byl i mladík, jenž zemřel včera ráno a byl tak první obětí z řad ismá'ílje. (...)

Umúr Músá a doktor Muhammad Salím al-[°]Awá, oba dva favorizovaní kandidáti na post prezidenta republiky, a inženýr Abú'l-[°]alá Mádí, předseda strany Střed (Hizbu'l-wasat) uspořádali schůzi, aby hledali východisko ze současné krize. Dohodli se, že je nezbytné ochránit demonstranty před agresí všemožného druhu a taktéž že je

STUDIE A DOKUMENTY

*nezbytné, aby byla vláda v zemi předána do rukou poslanců zvolených v nastávajících volbách.*¹⁴

Shrnutí:

V rámci tohoto článku považuji za důležité mimo jiné i artikulaci požadavků demonstrujících, kteří si jednoznačně přejí, aby veškeré úřady v zemi zastávali pouze lidé z civilní sféry, nikoli z armády, také je zde jasně viditelné, že i po skončení vlády prezidenta Mubáraka nadále probíhají vojenské soudy, tedy soudy takové, u nichž není průběh procesu, obvinění, výše trestu etc. tolik transparentní jako u soudů civilních.

V druhém článku, stejně jako v prvním, jsou zmíněna jména kandidátů na úřad prezidenta Egypta, do jaké míry jsou však tato jména a tito kandidáti relevantní, je otázkou.

Demonstranti rovněž požadují zákaz Národní strany, jež má reprezentovat Mubárakovy zájmy.

Ukázka předvolební kampaně v Asuánu. (Foto autor).

¹⁴ Deník *al-Ahrám*, č. vydání 45644, roč. 136, dne 25.11.2011, s. 1.

o listinu kandidátů strany al-Hurríja wa'l-ʿadála (Svoboda a spravedlnost). Symbolem strany jsou váhy, někteří z kandidátů pak mají své osobní symboly. U fotografie kandidáta je obvykle uvedeno jméno, věk, povolání, politická, vědecká kariéra etc. (Foto autor).

STUDIE A DOKUMENTY

Použitá literatura

Monografie

KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 2003

KROPÁČEK, Luboš. *Islámský fundamentalismu*. Praha: Vyšehrad, 1996.

Periodika

Deník *al-Misrí al-jaum*, č. vydání 2719, roč. 8, dne 23.11.2011, s. 1.

Deník *al-Ahrám*, č. vydání 45644, roč. 136, dne 25.11.2011, s. 1.

e-mail: v.grulich@seznam.cz

Vladimír Grulich v současné době studuje v magisterském studiu Západočeské univerzity v Plzni na Pedagogické fakultě a na Filozofické fakultě (Kulturní antropologie Blízkého východu). Absolvoval již na Pedagogické fakultě obor Historická studia se zaměřením na vzdělávání (Bc.), dále pak na Filozofické fakultě obor Blízkovýchodní studia (Bc.) Zabývá se středověkou kronikou od Bahá'ud-Dína a komparací beduínského manželství kmene Rualů s manželstvím v současné islámské společnosti.

Rozhovor s Hamdy el Gazzarem

Hamdy el Gazzar se narodil v roce 1970 v Gíze. Na Káhírské univerzitě studoval filozofii. Publikoval bezpočet povídek a dva romány. Černé kouzlo vyšlo v roce 2005 anglicky a o rok později získalo Sawirisovu literární cenu. V rozhovoru pro server Beirut39 se rozpovídal o své „kreativní realitě“, o filozofii a Káhiře.

Ze studenta filozofie jste se stal spisovatelem. Jak se to stalo?

Už jako dítě jsem psal povídky. Bylo mi dvanáct, když mě okouzila jedna dívka. V pekárně kupovala chleba. Byla oblečená do krásného roucha, jež její půvabné tělo sotva zakrývalo. Snažil jsem si představit, jaký je asi její příběh a pak napsal něco, co jsem považoval za povídku. Pak jsem si „určil“ jeden sešit, do kterého budu psát jenom povídky. Nikdy jsem z toho nic nevydal.

Můj první pokus psát souvisel s literaturou, nikoliv s filozofií. Časová osa vypadala asi následovně: nejdřív jsem si užíval čtení románů Jahjá Haqqí, Nadžíb Mahfúze, Ihsana Abdela Qudduse, Tawfíqa Al-Hakíma a Tahy Husajna; pak jsem celý šťastný nastoupil ke studiu filozofie na Káhírskou univerzitu, kde mě fascinoval Jean-Paul Sartre, Albert Camus, Abú Hajján at-Tawhídí a nejrůznější taoistická díla. Studoval jsem texty Dostojevského, Nikose Kazantzakise, Alberta Camuse, Hermana Hesse a Milana Kundery. Právě tehdy, když mi bylo něco přes dvacet, jsem publikoval své první povídky. Stal se ze mě student filozofie, který vyhrával univerzitní ceny za povídky.

Pak jsem se pokoušel o získání magisterského titulu s dizertací na téma „Estetika a technologie v umění Waltera Benjamina“. Skoro jsem byl s prací hotový, když mi došlo, že obě cesty – badatele v oboru filozofie a spisovatele – vedou úplně jinými směry. Nebyl jsem schopný pokračovat bez toho, abych jednu z nich opustil a druhá tak

STUDIE A DOKUMENTY

mohla dominovat. Zariskoval jsem a vzdal se akademické kariéry. Namísto toho si vybral, co mám mnohem radši: začal jsem doufat, že se ze mě stane lepší spisovatel.

Chtěl jsem psát romány, možná povídky a divadelní hry. Věřil jsem, že nikdy nedokážu skloubit kreativní psaní s filozofickou badatelskou prací. Jean-Paul Sartre a Albert Camus dokázali filozofii s literaturou zkombinovat, přesto jsou do teď považováni víc za filozofy, než za literáty. Abú Hajján at-Tawhídí a Nadžíb Mahfúz jsou na druhou stranu považováni za kreativní spisovatele, víc než za filozofy.

Asi nejdůležitější byl při výběru literatury a vypravování fakt, že moje umělecké a literární instinkty překonaly mé vlastní filozofické a myšlenkové postupy. Nicméně mi přijde nemožné, aby byl člověk dobrým spisovatelem, když v sobě nemá jasnou vizi, myšlenku a jistou „filozofii“.

Za sebou jsem nechal rigidní akademickou filozofickou bariéru. Moje práce se filozofií někdy zabývá, většinou ale obskurním a volným způsobem. V Černém kouzlu jsem bohatě využil svého studia estetiky a technologie a patřičně vztah mezi oběma předměty propojil. Příběh vypráví o fotografických a filmových vizích mladého fotografa, stejně jako o jeho estetickém postoji vůči technologii a modernímu umění. V Tajných rozkoších hlavní postava také studuje filozofii na Káhírské univerzitě. Čtenář se dozví o jeho vlastních interpretacích konceptů lásky, svobody, přátelství a (zejména) strachu.

Karel Marx jednou řekl, že „nemůžou sami sebe zastupovat; musejí být reprezentováni.“ Edward Saíd v knize Orientalismus cituje Marxe s chybami. Čtenář má pak pocit, že „oni“ jsou lidé z Východu, zatímco ve skutečnosti Marx mluví o francouzských venkovanech, kteří nebyli schopni prosadit zájmy vlastní společenské třídy. Studoval jste v Káhiře filozofii, a tak lze předpokládat, že jste četl západní i východní filozofy, souhlasil

STUDIE A DOKUMENTY

byste s těmi ze Západu, kteří zajisté ignorovali všechny, kteří nepocházeli z Evropy?

Klasicky řečeno, filozof je někdo, kdo neignoruje vůbec nic. Zajímá se o pravdu a studuje nejzákladnější otázky lidského bytí. Zkoumá samotnou existenci, znalosti, hodnoty atd. Filozof se obecně nezajímá o národnost, namísto toho studuje „lidi a vše to, co je lidmi činí“. Také je ale lidskou bytostí, která je ovlivněná svým nejbližším okolím. Mám na mysli kulturu a jeho národnost, stejně jako osobní příběh. Není možné filozofa odtrhnout od jeho vlastní historie a všech těch ekonomických a politických snah. Snem každého mistra v oboru filozofie je překonání onoho „tady a teď“, chce být schopný reprezentovat lidské bytosti kdykoliv v dějinách, zatímco on žije v současnosti. Věřím, že to je skoro nesplnitelný úkol. Jedině existencialisté se ho dokázali patřičně ujmout: ať už to byli evropští myslitelé, nebo islámští sufisté, obzvlášť Ibn Arabí. Pak mě napadá ještě dílo Božská láska od Ibn Al-Farída.

Tohle obvinění považuji za nepřesné, aspoň do chvíle, kdy člověk začne hledat filozofa zastupujícího lidi v obecném slova smyslu. Přestože se filozofie zrodila v Řecku, muslimové byli ti, kteří ji představili zbytku Evropu v době rozkvětu islámské civilizace. Například Ibn Rušd byl hlavním komentátorem Aristotelových děl. Stejnému tématu se věnovali i Avicenna a další.

Vraťme se zpátky k tématu „reprezentace“, kterou jste zmínila. Shledávám to absurdním, pokud by se kulturní a ekonomičtí poraženci snažili znovu získat vítězný hlas, mluvící v jejich prospěch, přestože většina autoritativní civilizace si uchovala hlasy těch, kteří trpí v „Orientu“ a jiných místech světa. Západ přechovává ty, kteří reprezentují slabé a pronásledované, ty, kteří stále kritizují evropské a americké instituce a pak ty, kteří brání lidská práva, ale „nikdo kromě vás samých vás nebude reprezentovat tak, jak si to zasloužíte“.

STUDIE A DOKUMENTY

Podle mého názoru každá společnost produkuje vlastní hlasy a zástupce a nemusí zákonitě jít o filozofy (používáme-li technický termín). Západní filozofové vyjádřili a zastupovali svou kulturu, národnost, jejich současnost a místo už tolikrát. Nikdy nemluvili ve prospěch „Orientu“, protože jim chyběly o tamních lidech znalosti. Výjimkou je pár orientalistů, autorů a umělců; Východ a Islám byly v evropském myšlení neprozkoumanou oblastí.

I tak si nemyslím, že by současní reprezentanti Východu byli myslitelé a filozofové. Prominentní přítomnost právě takových lidí nám v moderní kultuře citelně chybí. Spíš nás zastupují spisovatelé, umělci a filmaři, prostě intelektuálové obecně.

V rozhovoru pro Al-Ahram jste řekl, že z Káhiry se stalo autoritativní a v egyptské literatuře přehnaně vytěžované prostředí. Jak se Vám podařilo z těchto konvencí vymanit?

Káhira je metropole dobytá imaginací většiny egyptských spisovatelů. Nadžib Mahfúz sotva kdy městské zdi opustil. Alexandrie zastává až druhé místo, co se literárního významu týče, hlavně prostřednictvím práce Edwarda Kharrata a Ibrahíma Abdela Madžída. Káhira se ale pořád objevuje v drtivé většině egyptských románů. Malá provinční městečka a venkov jsou daleko, daleko za nimi.

Myslím si, že romány se rodí ve velkých a komplexních městech, kde žijí všechny společenské třídy. Román je uměním, jež si vyžaduje flexibilitu a velký prostor. A nezáleží na tom, jak moc přeplněné to místo je.

Káhiře jsem uniknout nikdy nedokázal. Strávil jsem tady celý život. Snažím se nacházet méně známé „zastrčené uličky“ a zastrčené sousedství, které se skoro ztrácí ve stínu hlavních ulic. Zajímají mě místa, kde pulsuje každodenní život. O nich píšu. Jako v Černém kouzlu; sice se tam objevují čtvrti Maspero a Zamalek, hlavní roli tam

STUDIE A DOKUMENTY

hraje ale sousedství Hanuti v Gíze (přestože se v románu objevuje jen sporadicky).

V *Tajných rozkoších* jsem se ponořil do prostředí, o kterém se dřív nepsalo – mám-li citovat slova jednoho z kritiků. Náměstím Gíza ve staré Gíze se nikdo předtím nezabýval. Stojí na západním břehu Nilu a je obrácené směrem ke Káhiře. Je součástí Káhiry, spojené s ním skrze Abbásův most. Nechtěl jsem vtrhnout do nového prostředí, ale „místa“ se v mých románech etablují stejně, jako se to děje v běžném životě. Prostě jsem tam bydlel, znal jsem to tam a pokoušel se místo poznat ještě víc. V Gíze jsem žil skoro deset let, proč bych o tom nemohl psát ve svém románu?

Už je mi jasné, že se nesnažím psát o určitém místě. Spíš si ho vybírám v případě, když mi pomáhá stvořit můj vlastní imaginativní svět. Někdy začnu psát jen tak, že skládám prosté představy. Jindy popisují realitu – zachycují skutečné postavy, scény, nebo osobní zážitky.

Zabývám se místy, které mají v sobě postavy, které si je nemožné představit někde jinde. Místo je pak další samostatnou postavou: má nezávislou přítomnost a vlastní život, jeho osud je oddělen od ostatních postav. Jinými slovy, dialektický vztah mezi místem a postavou je skutečný a zároveň má umělecký charakter. Román v sobě musí tento dialektický vztah obsahovat.

Jak ve srovnání s Egyptány na Vaše romány reagovali anglicky mluvící čtenáři?

Autor a překladatel Humphrey Davies se do Černého kouzla zamiloval ještě dřív, než bylo přeložené do angličtiny. Pokusil se knížku přeložit ještě před získáním literární ceny Sawirisovy nadace. Irácký spisovatel Samuel Shimon otiskl čtyři kapitoly v Banipalu. Nakladatel a vice-prezident Americké univerzity v Káhiře byl také

STUDIE A DOKUMENTY

z románu nadšený, což pak vedlo k vydání. To byly první dobré reakce na mou práci.

Po vydání o knize hodně psaly deníky The Jordan Times a libanonský The Daily Star. S pokorou jsem četl články Sarah Buckové z YBP.com, kde román doporučila jako četbu pro studenty literatury a filozofie.

Velmi dobře mě přijali i během čtení Černého zlata na univerzitách v Iowě a Chicagu. Hodně lidí ode mne chtělo podpis. Francouzský časopis Meet také otiskl několik kapitol ve francouzštině. Ve stejném jazyce vyšly úryvky také v periodiku Al-Ahram Hebdo. Černé kouzlo způsobilo, že jsem dostal hodně nabídek na psaní pro mezinárodní periodika. Kapitola z knihy Tajné rozkoše pak vyšla v literárním časopise TriQuarterly, který připravuje Northwestern University.

Asketa – kapitola z vašeho románu Tajné rozkoše – pojednává o skromném muži, kterého si váží muži pro jeho schopnost recitovat Korán, ženám se líbí jeho uhlazené způsoby a děti si ho váží, jako by byl ikonou. Přestože je protagonista příběhu imámem, líbilo se mi, jak děti obdivovali jeho nezlomnost a oddanost. Čerpal jste z osobních zkušeností?

Nepíšu o přímo sobě, ani o svých osobních zážitcích. Román považuji za mnohem víc, než za prostor pro psaní autobiografií a dalších zpovědí. Možná si to moderní vypravování vyžaduje, já ale takhle romány nepíšu. Zajisté svých zkušeností v románech využívám, hlavně ale sám pro sebe – musím být přesvědčený, že to co píšu, je pravdivé a upřímné, a ony události se opravdu mohou stát. Opírám se o zkušenosti ze skutečného světa, ale nelpím na nich. Snažím se vytvořit něco nového: „kreativní realitu“, nebo „fiktivní svět“. Můžete tomu říkat, jak chcete. Začátek může vycházet z představivosti či z reality, ale konečný výsledek je něco úplně jiného.

STUDIE A DOKUMENTY

„Kreativní realita“ nebo „fiktivní svět“ mě musejí nejdřív přesvědčit. Proto využívám reality a prostředí tak, aby se má představivost stala skutečnou a sama sobě byla realitou.

Začal jsem psát Černé kouzlo poté, co jsem viděl starce, jak sedí u svého dřevěného tkalcovského stavu. Byl skutečný, někdo s kým jsem nikdy neprohodil ani slovo. Přitom právě on tkal veškerá vlákna mého románu až do samotného konce.

V Tajných rozkoších jsem začal jedinou krátkou větou. Dlouho mi zaměstnávala mysl. „Věděl jsem, že jsem mrtvý muž.“ Ta fráze je klíčem k celé knize. Pracoval jsem na románu dva a půl roku a výsledkem je tři sta stran textu. Na konci jsem už tu větu nepotřeboval, tak jsem ji vymazal.

Vidíte: je možné začít drobnou scénou, nebo existující postavou. Je možné začít i samotným jazykem, frází, která stvoří celé umělecké dílo. Píšu o sobě samém, své skutečnosti a komunitě svým vlastním způsobem.

Postava z Askety mi není moc povědomá. Nechodil jsem do Kuttábu, přesto jsem párkrát viděl šejchy, jak čtou a recitují Korán. V mešitě jsem ho dřív také přednášel. Během svých formativních let jsem bydlel s mnohými členy islámských spolků. „Hubb Al-Din“ by mohl být šejchem, kterého si vážím. Je to ten samý muž, kterého uctívá mladý vypravěč příběhu.

Psaní neobsahuje pouze to, co jsme, ale také to, čím si přejeme stát.

Líbí se mi, že Vaše psaní vychází přímo z lidí Egypta. Existuje mnoho spisovatelů, kteří zneužívají jejich dědictví, nebo z nich dělají pro pobavení publika exoty. Jak třeba reagovali lidé z Gízy, vašeho rodného města, na Samíru, příběh o mladíčkovi, který tvrdohlavě miluje ženu, jíž nikdy nemůže získat a pak se zbytečně pokusí o sebevraždu?

STUDIE A DOKUMENTY

Když píšu, nikdy nepřemýšlím o nějaké specifické skupině čtenářů. O Egyptanech, o Evropanech, o nikom. To není můj případ. Při psaní jsem schopný myslet jen na psaní. Píšu, abych žil, protože nic jiného neumím. Jednoduše píšu kvůli svému egu. Na konci, když jsem hotový, pomalu se rozhoduji, velmi pomalu, zda je text vhodný k vydání. Jakmile se rozhodnu, umožňuji „ostatním“, aby se se mnou o mou vlastní práci podělili. A těmi ostatními může být Egyptan, Arab, Američan, nebo obecně lidská bytost.

Své texty necílím na nikoho specifického. Terčem jsou všichni najednou.

Přestože jsou egyptští čtenáři těmi, kteří porozumí v mé práci i těm nejmenším detailům, tajemstvím, skrytým kódům, na ně se také nesoustředím. Dobré umění dokáže překonat všechny hranice, vystavěné jazykem, kulturou i společností, ve které umění původně vzniká. Dokonce umí překonat i čas a místo.

Tajné rozkoše si získaly kritiky v Egyptě, Maroku, Sýrii a dalších zemích. Zpětnou vazbu dostávám od čtenářů prostřednictvím internetu, jiní mi své názory svěřují osobně.

Můj vydavatel řekl, že ze samotného Askety by měl vzniknout román. Co se týče lidí z Gízy: snažím se skrýt fakt, že jsem napsal román o jejich vlastním městě. Jedné z mých sester se název nelíbil. Podle ní působí „neslušně“. Nábožensky orientovaní členové mé vlastní rodiny mě vždycky vybízejí, abych šel s nimi do mešity. Vždycky mi říkají, abych v televizi nepoužíval „nevhodný jazyk“. Mají na mysli „sex“, „svobodu projevu“ a „Abú Nuwáse“. Možná mi brzo sami poradí, abych už nepsal vůbec!

Rozhovor vedla Sousan Hammad

Přeložil Tomáš Rákos

STUDIE A DOKUMENTY

Co vše nám letos přinesl šafrán?

Tereza Svášková

Ve dnech 23. – 30. března 2012 se v Plzni uskutečnil již třetí ročník FESTIVALU ARABSKÉ KULTURY, tentokrát nesoucí podtitul „*Stopy (v) šafránu*“. Organizátoři z řad studentů a vyučujících Katedry blízkovýchodních studií FF ZČU se letos zaměřili na stopy arabské kultury v naší evropské civilizaci a zároveň neopomněli evropský vliv v zemích „šafránu“. V této souvislosti byla věnována pozornost zejména Andalusii, díky níž se Evropa v minulosti seznámila s mnoha materiálními i duchovními výtvary Arabů. Této kulturní oblasti byl vyhraněn celý jeden den festivalu, během něhož proběhla mimo jiné také přednáška doktora Macías Amorettiho z Granadské univerzity.

Návštěvníci tzv. Arabfestu se ovšem mohli symbolicky přenést nejen do středověké Andalusie, ale i do řady jiných zemí. Vskutku pestrý program v podobě přednášek českých i zahraničních odborníků, debat, workshopů, koncertů, tanečních vystoupení, výstav či soutěží oslovil nejen studenty příbuzných oborů, ale i širokou veřejnost.

Letošní ročník, realizovaný za podpory Západočeské univerzity v Plzni, orientálního nakladatelství Dar Ibn Rushd, Společnosti česko-arabské a dalších subjektů, představil hned několik novinek. Studenti Ústavu Blízkého východu a Afriky v Praze pod vedením Doc. Františka Ondráše okouzlili publikum svou netradiční dvojazyčnou divadelní performancí. Organizátorům se také podařilo navázat spolupráci s plzeňskou Techmaníí, kde v rámci festivalu proběhla konference o arabské vědě. V rámci festivalu byl rovněž promítán i známý jordánský film *Captain Abu Ra'ed*. Zřejmě nejpovedenější novinkou byl ale sobotní celodenní program v Avalon Business Center, kde na návštěvníky čekal bohatý program probíhající kontinuálně na čtyřech scénách. Na jedné z nich se nakupovalo a smlouvalo (orientální trhy), na

KULTURA

druhé se vařilo, peklo a odpočívalo u šálku lahodného čaje (relaxační zóna), na třetí scéně se lidé mohli dozvědět mnoho zajímavého o arabském světě od povolaných osob a diskutovat s nimi a poslední scéna, jako jediná pod širým nebem, byla místem, kde malí i dospělí mohli na vlastní kůži zažít atmosféru pravého beduínského stanu, naučit se základům arabského jazyka či hledat šáhův poklad. Dámy se mezitím mohly nechat ozdobit hennou. Jeden z návštěvníků příznačně označil toto slunečné odpoledne za „malý Orient v Plzni“.

Z programu je důležité zmínit i přednášku známého saúdskoarabského novináře Fajsala Abbáse, píšícího mimo jiné pro londýnský deník Huffington Post, divácky atraktivní přednášku Dr. Bronislava Ostránského „Islamofobie po česku“, besedu „Kam po arabském jaru“ či tzv. „Setkání lidu knihy“, kdy zástupci tří monoteistických náboženství debatovali o možnostech dialogu mezi kulturami na Blízkém východě.

Součástí festivalu bylo také několik výstav vzácných knih či aktuálních fotografií; za všechny zmiňme výstavu Martina Frouze, jehož fotografie se objevují i v časopise National Geographic. Ojedinelá výstava „Mezi řádky Blízkého východu“, pořádaná ve spolupráci se Studijní a vědeckou knihovnou Plzeňského kraje, nakl. Dar Ibn Rushd, Západočeským muzeem v Plzni, ÚBVA v Praze ad., představuje nejznámější knižní poklady arabského, tureckého a perského světa. Doprovodné akce festivalu trvají do 29. dubna.

Cílem třetího ročníku festivalu bylo představení arabského světa a jeho kultury širší veřejnosti v jiných souvislostech, než jak tomu činí média, nebo turističní průvodci. A jelikož cíl byl naplněn a ohlasy byly kladné, organizátoři se již nyní těší na festivalovou shledanou s Vámi v roce 2013!

Tereza Svášková je studentkou prvního ročníku magisterského studia na Katedře blízkovýchodních studií FF ZČU v Plzni a také hlavní iniciátorkou

KULTURA

a organizátorkou Festivalu arabské kultury v Plzni. Ve svém studiu se zabývá především moderními dějinami arabských a islámských zemí, literaturou a zvláštní pozornost věnuje kultuře a historii drúzské komunity. Na toto téma také píše svoji diplomovou práci.

Sledujte webové stránky festivalu: www.arabfest-plzen.cz

foto: Vladimír Křivka

Partnery třetího ročníku Festivalu arabské kultury 2012 v Plzni byly: Západočeská univerzita v Plzni, nakladatelství Dar Ibn Rushd, Státní a vědecká knihovna Plzeňského kraje, Západočeské muzeum v Plzni, Plzeň 2015 o. s. p., Avalon Business Centrum, Anděl Café – Music Bar, Restaurace Rozmarýn, Kulturní kavárna Jablůň, Café Seraf, Nebeská čajovna Na dvorku, Divadlo Dialog, Techmania Science Center, Centrum tance, Společnost česko-arabská, Sport Travel s.r.o., Royal Jordanian Airlines, Made in Syria, Linexia, Crestyl Group, jazyková škola Arabesque a JIPKA, TARAKAN, CK Mundo, Velvyslanectví Saúdské Arábie a další zastupitelské úřady arabských zemí v ČR.

KULTURA

Mediální partneři: Český rozhlas Plzeň, Plzeňský deník, ČTK, Respekt, HedvabnaStezka.cz, Blizkyvychod.eu, časopis Velbloud, Rádio 1.

Místa konání: Západočeská univerzita v Plzni, Státní a vědecká knihovna Plzeňského kraje, Západočeské muzeum v Plzni, Techmania Science Center, Avalon Business Centrum, Anděl Café – Music Bar, Kulturní kavárna Jabloň, Restaurace Rozmarýn, Divadlo Dialog, Měšťanská beseda, Centrum tance, Nebeská čajovna Na dvorku, Café Seraf.

foto: Tomáš Pavlík

Žena na prodej (z cyklu: *Láska nestačí*, 1972)

Mahmoud Issa Al-Mašhadí

إمرأة للبيع – محمود عيسى المشهدي

překlad: Abdulkádir Nizar Homsí

Nazdobenou pozvánku na svatbu svého příbuzného, kamaráda nebo souseda, dostaneš leckterý den!

Leckterý den se procházíš a zalíbí se ti pohled na třpytivá světla, která se odráží z průčelí jednoho z domů a k tvým uším dolehnou zvuky tamburín a výkřiků radosti, které napovídají, že v domě se provdává nevěsta za svého ženicha.

První věc, co po tobě chci milý čtenáři, je, abys chvíličku počkal... Nespěchej... Nemusíš hned chodit za ženichem a sdílet s ním jeho radost... Nedovol, aby tě pohled na světla, zvuky bubínků a radostných melodií uvedli v pokušení natolik, že budeš pár okamžiků stát jako přikovaný na místě s velkým sladkým úsměvem na rtech, jako bys chtěl novomanželům popřát šťastný společný život a mnoho zdravých dětí.

Ne, počkej chvíli... Stůj... Možná se nevědomky účastníš velkého zločinu, který by tvé srdce a mysl zavrhly... Zločinu přesně takového, jaký se stal mně v ten den, když ty a další lidé jste se účastnili mé nešťastné svatební hostiny... Každý jste se předháněli v podávání pomocné ruky a pomáhání, protože jste konali svou povinnost vůči příteli, sousedovi nebo příbuznému, vůči člověku, který vás pozval na svatební hostinu... A tak vás oklamala světla, zvuky zpěvu a tamburín a popustili jste uzdu své fantazii při představách o významu té noci... Svatební noci novomanželů! Ale pro mě, jako nevěstu, nebyla ta noc ničím jiným než vlastní popravou... Popravou mého srdce a mého mládí.

KULTURA

Krásná světýlka a zvuky tamburín a zpěvu nebyly pro mě ničím jiným než posledními rituály, které mě dovedou na dlouhou cestu... Cestu slzavou, cestu konečnou, cestu ztracenou!

Možná, že jste, ty a ostatní lidé, omluveni, když jste jim pomáhali připravit mou svatební noc... Je to pro vás přirozené a lidské sdílet s ostatními jejich radosti i strasti... Proto se nezdráháte být na slavnostech a spěcháte na smuteční pochody. Ale nelidské je, když obrátíte skutečnosti a připravíte slavnosti mrtvým, nebo jdete ve smutečních průvodech pro živé. Tak jak jste učinili se mnou, když jste šli na můj „pohřeb“, který jste ozdobili světýlky a tamburínami a zpěvem oslavili cestu k mému poslednímu příbytku... K mému konci... mé smrti... mému temnému opuštěnému hrobu... Přitom jsem ještě nezemřela... Ale jediné, co tu noc zemřelo... bylo mé srdce!

Povím vám svůj příběh od začátku. Příběh o vašem rozsudku smrti nad mým srdcem!

Narodila jsem se jako vy, jako každý člověk. Můj konečný osud, smrt, by měla být i vaším osudem. Když je začátek stejný, je stejný i konec. Takto nám bylo řečeno, a je to skutečnost, která se děje a vždy bude dít. Žádný člověk se těmto pravidlům nevyhne... Pravidlům života a smrti... Přes všechny rozdíly mezi námi, v tom jaký život žijeme... Někdo žije svůj život šťastně... A někdo lituje toho, že se kdy vůbec narodil! Někdo se narodí jako „muž“, kterému se otevírají dveře a někdo se narodí jako „žena“, které se dveře zavírají před nosem! Někdo se narodí do hodné rodiny, která se raduje jeho příchodem, a někdo se narodí do rodiny chudé a hloupé, ve které je nešťastný... A ona je nešťastná z něho!

Nevím, jestli mám takovou smůlu já, moji rodiče, nebo ji máme všichni, že jsem se narodila jako nešťastná žena hloupým a chudým rodičům! Věděla jsem, že toto neštěstí následovalo mě a mé rodiče od první chvíle, kdy začal proudit život v žilách mého malého tělíčka, když jsem ještě byla zárodkem, schoulená v útrobach své matky...

KULTURA

Zdraví mé matky bylo slabé už tehdy a zesláblo ještě víc, když mě nesla v břišku. Lehávala v posteli a trpěla mnoha nemocemi a bolestmi, mezi něž patřila i chudoba mého otce, který ji nebyl schopen nechat vyléčit.

V okamžiku, kdy jsem bojovala o cestu ven do tohoto světa... Bojovala matka se dvěma druhy bolestí, a to porodními i smrtelnými! Můj otec také bojoval, když sundával jediný zlatý náramek, který zdobil matčino zápěstí, aby ho prodal a dostal za něj peníze na lékaře, který by vyléčil její silné bolesti.

Jenže moje matka již nepotřebovala doktora, který by jí ulevil od bolestí. Zemřela ve chvíli, kdy mé oči poprvé spatřily světlo... Otec pak z peněz za její náramek zaplatil za její pohřeb...

Vyrostla jsem a v očích táty jsem byla nositelkou neštěstí, jako bych byla zodpovědná za smrt své matky nebo za všechny jeho bolesti a těžkosti nebo za nedostatek peněz. Dokonce i jeho žena, se svým zlým srdcem, kterou si vzal rok po smrti mé matky... Ona mě také nikdy nepřestávala mučit a nadávat, protože byla neplodná a za ta dlouhá léta života s mým otcem neměla jediné dítě, jakoby jí má přítomnost neustále připomínala její beznaděj a ztrátu, kterou utrpěla, když zjistila, že je neplodná a bylo jí upřeno mateřství.

Můj otec byl odsouzen k chudobě. Nevlastnil ani drobek z tohoto světa, jen své zdraví a svůj čistý a silný hlas. Pracoval jako zprostředkovatel. Lákal potenciální zákazníky ke koupi zboží, které nevlastnil. Když našel vhodného zákazníka, usiloval o uzavření dohody, z níž pak dostal svou provizi. Podle výše provize se měnila naše denní strava. Když dohodnul velký a výhodný obchod, což se stávalo velmi vzácně, měli jsme tučné masité jídlo, které nás všechny zasytilo, ale většinou se jednalo o malý obchod a nezbylo nám nic jiného než jíst „Ma‘doos“ (pokrm z čočky), který se stal hlavní součástí našeho jídla.

KULTURA

Moje macecha... vykonávala podobnou práci jako můj otec, i když se zboží, na které lákala zákazníky, trochu lišilo. Pracovala jako „svatební dohazovačka“, chodila po ulicích, po čtvrtích a po bytech a hledala potenciální ženichy a nevěsty, kteří neznají mnoho ostatních rodin, proto si vzala na sebe roli poradkyně, která je dovedla k dívce s vlastnostmi odpovídajícími přání ženicha. Nezajímalo ji tolik, jestli ty vlastnosti skutečně odpovídají zadání, tak jako ji zajímalo uzavření obchodu. Obzvlášť když věděla, že ani ženich ani nevěsta se nedozví pravdu dřív, než nastane svatební noc, kdy se poprvé potkají, nebo když už je sekera zaseknutá v hlavě (pozn. př.: arabské přísloví, používá se ve smyslu, že už je příliš pozdě), a to už nezbývá ošizené straně této nešťastné svatby nic jiného, než zoufale litovat a rnit slzy nad svým neštěstím, zvedat ruce k nebesům a přát ženě mého otce krutý Boží trest.

Když jsem vyrostla, začaly se na mém těle projevovat znaky ženskosti, rozproudil se oheň mládí v mém srdci a těle a nestoudně se do mého spánku vkrádaly sny lásky... Uvědomila jsem si, že se blíží chvíle, kdy se odpoutám od svého nešťastného života s mým otcem a jeho ženou, a že dveře našeho domu radostně uvítají klepání vysněného rytíře, který si mě odvede, unese, vezme si mne a odletí se mnou pryč... Do daleké země, kde si vychutnáme lásku, teplo a mládí... Do vysněného ráje... Kde se budu těšit ze všeho, co mi bylo odepřeno v mém nešťastném dětství. Budu se radovat se sladkým úsměvem na rtech, jaký má ústa nepoznala od chvíle, kdy mé oči spatřily světlo tohoto světa... A ucítím něhu, o kterou jsem přišla smrtí své matky a zlým zacházením svého otce a jeho ženy, budu vychutnávat opravdové city, které jsem nikdy nespátřila v očích tyranů, kteří mne obklopují.

Bylo mnoho věcí, nad kterými jsem trávila své dny a noci. Žila jsem ve svých představách, myšlenkách a přáních... Netuším, že je tu ještě někdo, kdo se mnou sledoval tento velký vývoj, který se začal rozšiřovat po celém mém těle, a viděl, jak má postava a obličej oslnivě

KULTURA

krásní, jak mé oči září životem... Sledoval to okem chamtivým a hladovým, které nezná soucit ani slitování, s temným a tvrdým srdcem, bez citu a bez lásky... Byla to žena mého otce, pro kterou se stala má ženskost a krása velkou příležitostí... Chtěla mě využít k výhodnému obchodu, jak měla ve zvyku.

Jednoho dne mě překvapil nezvyklý chod naší domácnosti... Došlo k velké změně v chování macechy ke mně a byla vstřícná a vlídná k mým požadavkům... Poprvé v životě jsem na jejích rtech spatřila široký úsměv, žlutě zbarvený jako smrt, jako by mě chtěla tím úsměvem oklamat, obelstít mé srdce, mé nevinné dětství a mou hloupost... Uvědomila jsem si, že za tímto šibalským úsměvem a náhlým obratem jejího chování se musí skrývat zlo ve své nejhorší podobě. Stejně zlo, které skrývá kat pro svou oběť v den popravy, když se zeptá oběť na její poslední vůli, přitom svým zrakem zjišťuje, jakým úhlem usekne její krk, až nastane chvíle popravy! Jak je zvykem, skrývá kat před odsouzeným přesný čas vykonání popravy až do poslední chvíle, ze soucitu s odsouzeným, a také aby se jevilo jeho chování lidštější. Nicméně žena mého otce se tím vůbec neřídila a vyřkla ortel smrti nad mým srdcem a určila datum v příštím týdnu pro vykonání rozsudku, kdy mě oddá muži, který si mohl dovolit zaplatit větší sumu peněz než ostatní za potěšení, které bude se mnou mít, až zneužije mou ženskost a mladou duši!

Nevadilo mi, co se stane. Jen kdyby byl muž, kterému se oddám, mladý jako jsem já, v jehož srdci by proudila síla, stejné teplo a stejné naděje, které naplňují mé srdce a rozlívají se po mé hrudi... Měli bychom vhodnou příležitost, aby nás spojila k sobě láska a usmálo se na nás štěstí! Ale aby byl muž, kterému se oddám, ve věku padesáti sedmi let, ženatý, s dětmi, kde nejmladšímu z nich je jednou tolik let než mně ve svých šestnácti... To je nepřijatelné... Protože takovýto muž nechce od manželství se mnou zakládat domov, kde se usídlí jeho srdce nebo rodinu, kterou bude milovat... Ne, on toto všechno už má...

KULTURA

Také má hodně peněz, kterými může svést slabé povahy, jako je můj otec a jeho žena, kteří mu prodají svou dceru, aby napadl mé ženství a mládí, bez kapky svědomí, citu a bez emocí.

Nemohla jsem nic dělat. Vniveč přišly všechny mé prosby, vzpoury a výkřiky!

Zbytečně jsem ve svatební večer klečela u nohou tohoto muže, který si mě za své peníze koupil...

A pokropila jsem jeho nohy svými slzami, prosila ho, aby se nade mnou slitoval, nad mým srdcem a mladou duší... Aby mi dal volnost, protože se k němu nehodím! Ale on mě neposlouchal... Nezajímaly ho prosby mého nešťastného srdce... Necítil mé nevinné slzy, které pokapaly každý krok podlahy svatební místnosti... Ne... Poslouchal jen hlas toho temného ošklivého obra v sobě, který v něm křičel a lákal ho, aby mě napadl a zneužil mou ženskost a mládí.

Jediné, co mě spojuje s vámi, je, že každý večer, kdy chodíte spát... Když jsem přivedena k posteli... Vydám ze sebe dlouhý výdech, kterým si postěžuji k Bohu na všechny ty lidi, kteří pomáhali zasypat mé srdce hlínou.

Jeden výdech, který nikdo neslyší... Ani ta kostra ležící vedle mne, jejíž dech mě bodá. Ne... Slyší to jen samotný Bůh.

Abdulkádír Nizar Homsí (1978), překladatel a tlumočnick arabského a anglického jazyka.

tel: +420 > 776003838

email: homsi@seznam.cz

skype: n.homsí

KULTURA

Rafíqova teta

Daisy al-Amir

ديزي الأمير

překlad: Zdena al-Samarraiová

Vyhlédla z okna. Před ní byl tmavý zelený les. Poslední sluneční paprsky mizely ve tmě. Hluboké ticho pokrylo svět nehybným hávem.

Měla ve zvyku sedávat na houpacím křesle. Křeslo se houpalo, ale ona seděla strnule. Zdálo se jí, že křeslo se dnes houpe trochu jinak, než obvykle. Kde se bere ten zvláštní zvuk v tom tichu? Pustila rádio, které začalo hlučně hrát. Copak to říká hlasatel? Co říká o té západní hudbě? A co ty další zvuky? Cožpak tu není ani památky po arabských zvucích v této daleké cizině?

Dnešní noc je poslední, kterou tráví v téhle cizí zemi. Dnes ráno jí skončily lázeňské procedury a masáže. Lázeňská jí udělala poslední zábal do černého léčivého bahna.

Lékař jí řekl, že se má vyhýbat tělesné a duševní námaze a citově vypjatým situacím. Má dát klid tělu, duši i citům.

Odpověděla mu, že nedokáže dát tělu, duši a citům dovolenou. Nedokáže se šetřit tak, jak si to on představuje. Chtěl, aby mu to blíž vysvětlila, ale jak by ji asi dokázal pochopit a co on ví o povinnostech, které jí leží na bedrech. Snažila skrýt své pravé já v téhle cizí zemi, ukrýt se, aby nikdo nevěděl, že si tu léčí tělo, mysl a city.

V den, kdy jí lékař oznámil, že je blízko totálnímu vyčerpání, a že potřebuje radikálně změnit prostředí a léčit se v sanatoriu, nic nedělat, na nic nemyslet a jen odpočívat a spát, jí bratr po dlouhém přemýšlení řekl: „A kdo mi bude pomáhat?“ Lékař se jí už po několikáté ptal, co způsobilo její totální vyčerpání. Po dlouhé pauze se ho zeptala, jestli mu má vysvětlit charakter své práce a fakt, že je sestrou svého bratra.

KULTURA

Bratr jí po delším přemýšlení řekl, že kdyby ji poznali arabští turisté, řekli by, že se chová jako buržouстка a i když jsou bojovníky, chovají se jako buržousti, a i když jsou odpovědnými činiteli, byli by pro ně příslušníky buržoazie. Ano, je sestrou bojovníka a odpovědného činitele. Ale nesmí se chovat jako buržouстка. Nesmí dát najevo slabost, cit, únavu a vyčerpanost těla, neboť to se považuje za buržoazní projev. Bojovník nesmí mít slabé nervy z vyčerpání a bdění. To by bylo známkou jeho buržoazní zhýčkanosti.

Bratr se plně oddal své věci, dával pro ni v sázku svůj život. Od chvíle kdy dospěl, se vši vehemencí a nadšením pracoval v zájmu blaha své vlasti. Ona byla mladší, on byl jediným synem v rodině. Byla ovlivňována tím, co říkal, co dělal. Cítila sílu jeho osobnosti. Začala proklamovat jeho názory a opakovat jeho výroky. Zasvěcoval ji do všeho, co se týkalo jeho boje. Byla jeho zpovědníkem a také jedinou dcerou v rodině. Věděla, že je zasvěcena do velké bojové záležitosti. Bratr v ní našel družku v boji a ona naopak posílila svou odvalu a práci pro věc věnovala každou volnou chvíli.

Bratr si však při tom všem shonu a práci našel přítelkyni. Přítelkyni jiného druhu, která se stala jeho manželkou. Vstoupila mu do života snadno, otevřenými dveřmi. Stala se z ní hýčkaná manželka a ona zůstala jeho starostlivou sestrou. Lidé to věděli. Věděli, kdo uchovává jeho tajemství. Byla to ona. Věděli, že za jeho jedinečnou a okouzlující osobností stojí jeho sestra, a že on se s ní radí o každém svém kroku.

A protože lidé očekávají od ženy, že bude výtečnější než muž, začali jí klást otázky, jak přímé, tak nepřímé. Obstála v té zkoušce, nezalekla se množství dotazů a lidé, kteří jejího bratra zbožňovali a podporovali ho, jí začali říkat „sestra mužů“ a poctili ji tím, že uznali její skutečnou pozici.

Věděla, že „věc“ je důležitější, než všechny svody světa a kvůli tomu se izolovala od světa žen. Nechodila do kadeřnických salonů, ani do módních butiků, neběhala po tržištích a nechodila na ranní návštěvy

KULTURA

k přítelkyním. Věděla, že svět žen je pro ni ztrátou času a ona si byla dobře vědoma, co čas v její práci znamená.

Přišlo jí zvláštní vidět svého bratra (poté, co mu žena porodila syna a začali ho oslovovat „otče Rafīqa“) jak si hraje se synkem a nedbá, že mrhá drahocenným časem, zatímco jí narostly povinnosti. Od nyníjška ji začali oslovovat „teto Rafīqa“. Přiznali jí právo být tetou a přestali jí říkat „sestro mužů“, neboť muže nahradil malý chlapec.

Co kdyby byla Rafīqovou matkou? To ji ještě nikdy předtím nenapadlo. To, co si pamatuje z nabídek k sňatku, byly její zasnuby ve velmi mladém věku s mužem, kterého nikdy neviděla, ale který ji po své matce a sestře posílal zasnubní dary. Pak však její otec rozhodl, že snoubenec se k ní nehodí a ona mu všechny jeho dary vrátila. Kladla si pak otázku, proč se k němu hodila a za čas zas nehodila. Nikdy se nedočkala odpovědi, ani od otce, ani od matky. Ta jí vždy odsekla větou: „Tvůj otec se tak rozhodl ve tvůj prospěch.“

Co se asi stalo s těmi dary. Kdo se jimi zdobí? Když se bratr vrací z cest, přináší manželce, Rafīqovi a ostatním dětem dárky. A jí dává nové číslo politických ročenek.

Onehdy viděla švagrovou sedět se svými přítelkyněmi. Ženy si navzájem věštily budoucnost z kávové usedliny zbylé v šálku kávy. Odevzdala jim také svůj šálek. Večer se jí pak bratr s určitým despektem zeptal, zda má takové hlouposti zapotřebí, že to je pod její intelektuální úroveň. Copak je na tom tak špatně, že musí čekat, až jí bude vyjevena budoucnost z šálku kávy? „My tvoříme budoucnost a nemusíme se uchylovat k šálku, aby nám prozradil, co máme dělat a co se stane.“ Pomyslela si, co by se stalo, kdyby se postavila před zrcadlo, které by jí ukázalo její vnady, jak to dělá její švagrová. Dědeček k tomu řekl: „Je to vdaná žena a musí se krášlit pro svého manžela, aby se mu líbila. Ale ty, copak se sluší, aby ses krášlila pro přátele svého bratra? Co by si, nedej Bože, lidé pomysleli, kdyby o tebe někdo z nich projevil zájem.“ Bratr jí řekl: „A kdyby se někdo z nich do tebe

KULTURA

zamiloval, to by znamenalo, že jsem se účastnil boje proto, abych ti našel manžela! Ty jsi proti tomu obrněná svým pragmatickým chováním a stačí ti ke štěstí, že jsi sestrou mužů.“ Pak se vesele zasmál a dodal: “Že je to pravda, teto Rafiqa?”

Zadívala se zase z okna. Les obklopující hotel ještě více potemněl. Slunce už před chvílí zapadlo. Soumrak skončil a začínala dlouhá noc. Je to její poslední noc v téhle cizí zemi. Pozorně vnímala vše, co vidí, co prožívá a s čím je možné se seznámit. Tohle je její poslední noc v cizině a ona dosud neví, jak by měla taková noc vypadat. Ve dne se dívala na ulice vedoucí k sanatoriu, v budově sanatoria chodila do místností ručních a vodních masáží, ležela ve vanách, v nichž pacientům aplikují rašelinové zábaly. Co vůbec viděla z téhle cizí země? Nebyla to jen ta minerální voda a její pokoj s jedním oknem hledícím do lesa, který byl ráno zelený, večer tmavý a v noci černý a děsivý, zejména když nemohla usnout?

Zazvonil zvonek svolávající pacienty k večeři. Obvykle na večeři nechodila. Nechávala si ji nosit do pokoje. Ale dnes, když je tu poslední noc, půjde do jídelny a vybere si stůl v ústraní, daleko od zvědavých očí. Cestou do jídelny upoutala její pozornost osvětlená místnost plná lidí. Nad ní blikal neonový nápis „Bar“ ve všech světových jazycích. Existenci té místnosti si uvědomovala, ale ve dne byla vždy zamčená. Noc je však jiný svět, který za celou dobu svého pobytu tady nepoznala. Líbilo se jí trávit dlouhé noci ve svém pokoji a číst politickou literaturu. Svět jídelny byl pro ni nový. Jak se bez něho po dlouhé večery mohla jen obejít? Co ji přinutilo večeřet na pokoji? Co ji přimělo ukrývat strach z dlouhých nocí? Vždyť je bojovnicí a sestrou mužů a také tetou Rafiqa! To měla ve dne větší odvahu? Zapomněla, že obědvala v jídelně sanatoria plném seniorů a nemocných lidí? A co snídaně? Ty se omezovaly na pití minerální vody z kohoutku v jejím pokoji.

KULTURA

Začala si pro sebe nahlas opakovat: „Muži, ženy, muži, ženy! Jak jsem jen mohla zapomenout, že jsem sestra mužů a Rafiqova teta?“

Povídka „Rafiqova teta“ je z roku 2002.

Daisy al-Amir je dnes uznávanou iráckou spisovatelkou a básnířkou. Narodila se v egyptské Alexandrii v roce 1935. Její rodiče se jmenovali Mirza al-Amir a Wedad Tabsherani. Studovala na Jazykové fakultě Bagdádské univerzity a pokračovala na univerzitách v Cambridgi a Londýně, kde studovala anglickou literaturu a napsala o ní disertační práci. Její otec jí odmítl platit studium, takže se při cestě domů do Bagdádu zastavila v Bejrútu, kde si našla práci sekretářky na Iráckém velvyslanectví. Rozhodla se zde zůstat. Posléze povýšila a stala se asistentkou tiskového atašé. V roce 1975 se stala ředitelkou Iráckého kulturního centra v Bejrútu. Do Iráku se vrátila v roce 1982, po izraelské invazi do Libanonu. Její literární dílo vypovídá o světě arabských žen v nejistých dobách panujících na Blízkém východě během války v Libanonu a v období vzestupu moci Saddáma Huseina v Iráku. Je autorkou pěti publikací: „Daleká země, kterou máš rád“ (1964), „Potom se vrátí vlna“ (1969), „Ve víru lásky a nenávisti“ (1979), „Sliby na prodej“ (1981), „Na čekací listině: Povídky o iráckých ženách v emigraci.“ (1994). Emigrace pro ni znamená odtržení od rodné hroudy, být rozvedenou ženou, vzdělanou, bohatou, ale osamocenou. Daisy al-Amir a její tvorba vyjadřuje touhu žen žít pod mírovým nebem a najít svou seberealizaci. Její tvorba bude určitě inspirací pro arabské ženy 21. století.

INFORMACE

Projev iráckého velvyslance v České republice

كلمة السفير العراقي في الجمهورية التشيكية

Jeho Excellence, Hussain Saleh Majeed Mualla, velvyslanec Iráku v České republice

Těší mne, že mohu poprvé písemně přispět do Bulletinu Společnosti česko-arabské, a rád bych proto v úvodu připomenul něco málo z historických vztahů mezi svou zemí, Českou republikou a jejími přátelskými lidmi.

Československo začalo investovat v Iráku ihned po otevření svého velvyslanectví v Bagdádu v roce 1958 (např. postavením rafinerie č. 1 a č. 2 v Basře, rafinerie Salahuddin, rafinerie olejů v Baiji, výrobou traktorů Zetor nebo výstavbou železničních tratí a vlaků).

Investice pokračovaly do doby, než OSN uvalila sankce na Irák v roce 1990. Dalo by se říci, že více než 60 % z technologií používaných při zpracování v naftovém průmyslu v Iráku bylo z Československa.

Česká republika stála na straně irácké opozice proti diktatuře, byla jediným evropským státem, který odhaloval porušování lidských práv v Iráku na mezinárodních fórech, a přispěla tak k procesu stabilizace a zavedení demokratického systému a výcviku iráckých sil po skončení diktatury.

INFORMACE

Různé české instituce nabízely několik programů vzdělávání zaměstnanců v diplomatických i technických oblastech.

Po zlepšení stavu bezpečnosti v Iráku od roku 2008 zaznamenal obchodní obrat rekordy, samozřejmě s obchodní bilancí ve prospěch České republiky. Čeští představitelé začali v důsledku těchto výsledků přehodnocovat povahu vztahů s Irákem a snažili se o rozšíření a zkvalitnění bilance obchodu.

Vzájemné oficiální návštěvy zaznamenaly úspěch v první polovině roku 2011, kdy se konala návštěva předsedy iráckého parlamentu a ministra zahraničních věcí v Praze. Pak následovala návštěva českého předsedy vlády v čele s delegací politických a obchodních zástupců do Bagdádu, při níž se podepsaly dvě memoranda o porozumění mezi ministerstvy obrany obou zemí a také mezi iráckým ministerstvem obchodu a ministerstvem průmyslu a obchodu v České republice.

Na počátku letošního roku následovala návštěva irácké vládní delegace v čele s místopředsedou vlády a členy - ministrem obrany, tajemníkem ministra průmyslu a předsedou úřadu pro investice v Praze. V letošním roce se ještě očekává návštěva dalších českých představitelů v Bagdádu.

Nový Irák potřebuje od přátel zejména z Evropy pomoc při obnově země po ničujících válkách a jejich následcích, hospodářské blokády a terorismu, dovezeného z venku.

Česká republika je jednou ze zemí, která - jak věříme - se bude spolu se svými společnostmi podílet na výstavbě a přestavbě zničeného Iráku a využije velkých příležitostí v rozvoji ve stavebnictví i při rekonstrukci různých průmyslových odvětví.

Při této příležitosti chci zdůraznit, že Irák bude za několik dnů svědkem setkání vrcholných arabských představitelů. Tématem bude

INFORMACE

projednávání důsledku změn v arabských zemích v rámci tzv. „arabského jara“, a jak využít tuto změnu ve prospěch arabských národů a upevnění jejich svobody. Summit bude mít velký význam pro Irák, neboť znamená jeho návrat k arabskému regionu a k zajištění bezpečnosti a stability v oblasti. Na závěr vyzývám Společnost česko-arabskou k zesílení její role v procesu sbližování mezi arabskými národy a českým národem, které by sloužilo zájmům obou stran, a také potvrzuji naši podporu pro toto její úsilí.

Hussain Saleh Majeed Mualla

Velvyslanec Irácké republiky v Praze

يسعدني وانا اكتب للمرة الاولى لمجلة الجمعية العربية التشيكية ان اعرج قليلا الى العلاقات التاريخية التي تربط بلادي بجمهورية التشيك وشعبها الصديق. فقد ظلت تشيكوسلوفاكيا ومنذ افتتاح سفارتها بشكل رسمي في بغداد عام 1958 تستثمر في العراق (مثل مصفى نفط البصرة 1 والبصرة 2 ومصفى صلاح الدين والزيوت في بيجي وتصنيع التراكاتورات"زيتور" وبناء السكك الحديدية والقطارات) إلى أن فرضت الأمم المتحدة الحصار على العراق عام 1990، ويمكن القول أن أكثر من 60% من تكنولوجيا تصفية النفط في العراق كانت تشيكوسلوفاكية. ثم وقفت الجمهورية التشيكية الى جانب المعارضة العراقية ايام الحكم الدكتاتوري السابق وانفردت من بين الحكومات الاوربية في طرح قضايا انتهاكات حقوق الانسان في العراق في المحافل الدولية، وساهمت في عملية الاستقرار وارساء النظام الديمقراطي وفي تدريب القوات العراقية كما وفرت المؤسسات التشيكية

INFORMACE

برامج عديدة لتدريب الكوادر الدبلوماسية والفنية العراقية في مختلف المجالات.

بعد التحسن الامني في العراق منذ عام 2008، بدأ التبادل التجاري يسجل ارقاما قياسية، وبطبيعة الحال فان الميزان التجاري يميل لصالح تشيكيا، الامر الذي دفع المسؤولين التشيك الى اعادة النظر في طبيعة العلاقات مع العراق وتفعيلها. وقد قام مسؤولو البلدين بتنفيذ زيارات متبادلة وقد لاحظنا خلال النصف الاول من عام 2011 زيارة كل من رئيس مجلس النواب العراقي ووزير الخارجية الى براغ، ثم توجت العلاقات بزيارة رئيس الوزراء التشيكي على رأس وفد سياسي وتجاري كبير الى بغداد، تم خلالها التوقيع على مذكرتي تفاهم بين وزارتي دفاع البلدين وبين وزارة التجارة العراقية ووزارة الصناعة والتجارة التشيكية. اعقبتهما في مطلع هذا العام زيارة وفد حكومي عراقي برئاسة نائب رئيس الوزراء وعضوية كل من وزير الدفاع وكالة ووزير الصناعة ورئيس هيئة الاستثمار الى براغ. كما نتطلع هذا العام الى قيام مسؤولين تشيك اخرين الى زيارة بغداد.

ان العراق الجديد يحتاج الى الاصدقاء وبشكل خاص الدول الاوربية لاعادة بناء البلاد التي دمرتها الحروب والحصار الاقتصادي والارهاب المستورد، لهذا فان واحدة من تلك الدول هي جمهورية التشيك التي نامل ان تكون شركاتها موجودة في السوق العراقية بشكل اكبر للاستفادة من الفرص الكبيرة المتاحة في البناء والاعمار لمختلف القطاعات اضافة الى الاستثمار فيها.

لايفوتني بهذه المناسبة ان اشير الى ان العراق سيشهد بعد أيام قليلة قمة عربية مهمة جداً، كونها تتزامن مع ظروف استثنائية، نتيجة التغيرات التي شهدتها البلدان العربية في إطار ما يسمى بـ «الربيع العربي»، وكيفية توظيف هذا التغيير لمصلحة الشعوب العربية التي

INFORMACE

تطالب بحرياتها. فالقمة تعد مكسباً للعراق، لأنها تعنى عودة البلد الى محيطه العربى ليكون عامل امن واستقرار فى المنطقة. اخيرا ندعو الجمعية العربية التشيكية الى اخذ دور اكبر فى عملية التقارب بين الشعوب العربية والشعب التشيكي لما يخدم مصالح الطرفين، كما نؤكد دعمنا لجهودها فى هذا المسعى وبالشكل الذي يدعم تطوير العلاقات العربية التشيكية.

Irák – Bagdád (foto M. Houska)

INFORMACE

Splněné přání

Hassan Mandjouneh

Hadž - je arabsky název pátého pilíře islámu, který uskuteční muslim minimálně jedenkrát za život.

Čas Hadže (poutí) se koná dle muslimského lunárního kalendáře (hidžry) v měsíci zu-l-kaada a zu-l-hidža a končí po deseti dnech svátkem al-Adha, obětováním berana.

Vykonáním pouti prorok Mohamed hlásá, že poutník se očistí a bude bez hříchu - tak jako po zrození.

V raném věku islámu byly pro poutníky cesty do Mekky velmi náročné, jak finančně, tak i fyzicky. Přesto je jejich víra posilovala na cestě plné nástrah, ať to byly nemoci, vyčerpání, žízeň nebo přepadení karavany.

Současnost v organizaci a zajištění hadže je ohromující. Miliony poutníků mají zajištěno veškeré zázemí a bezpečnost.

Všude v Saúdské Arábii je vidět, jak král Abdullah bin Abdul Azíz Al Saud a Ministerstvo pro islámské záležitosti vynakládají ohromné finanční prostředky na údržbu a obnovu posvátných poutních míst pro návštěvníky z celého světa.

V roce 2011 bylo do Programu pozvaných poutníků zařazeno samotným králem 1 400 muslimů z celého světa.

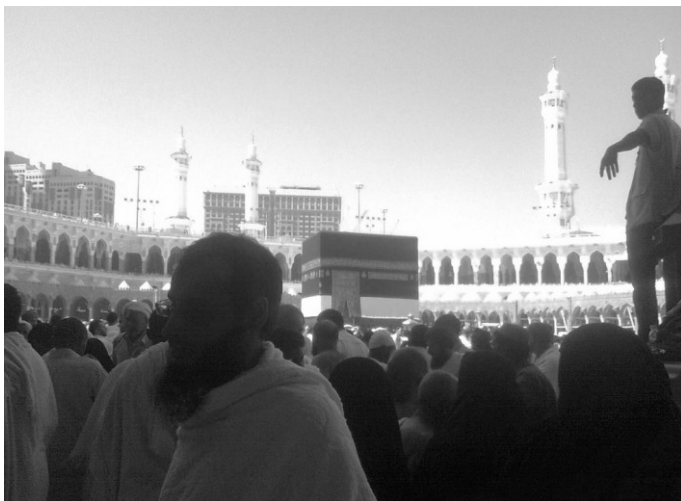
Díky tomuto programu jsem byl pozván, abych mohl uskutečnit poutí do Mekky, a tak se mi splnil můj sen.

Na letišti v Istanbulu jsem se uchýlil do mešity, kde jsem se po očistě modlil a v duši započal cestu na Hadž. Následně jsem se oděl do oděvu (ihrám), dvou pruhů látky, který je jednotný pro všechny účastníky cesty.

INFORMACE

Když jsem na počátku listopadu přiletěl do Džiddy, zjistil jsem s překvapením, že tento rok jsem byl jediným pozvaným z České republiky. Po krátké přestávce jsme odjeli autobusy do Mekky. Vládlo příjemné počasí kolem 16° C, byli jsme ubytováni ve velmi krásném hotelu, kde jsem sdílel pokoj s Tárekem, jedním hadži z Maroka, který byl pro mě dobrým kamarádem a průvodcem.

Přes únavu z cesty jsme se též den vypravili na setkání se svatým místem Ka'aba, a tím začali postupně předepsané procedury.

Poutníci u Ka'aby

Dojem a zážitek z tohoto posvátného místa byl ohromující, cítil jsem souznění s tisíci hlasy pronášejícími věty směřované k jedinému Bohu, Alláhovi.

Po sedmém otočení kolem Ka'aby (Al Tawáf) jsme chodili sedmkrát mezi Safá a Marua (Al Sáí). Často jsme se občerstvili vodou z posvátného pramene Zamzam.

Další dny byly vyplněny postupným vykonáváním obřadů a mnohdy namáhavých pěších poutí k posvátným místům, jako vystoupit na horu Arafát, jít do údolí Miná a kamenovat d'ábla. Závěrem jsme v Mekce provedli obřad rozloučení (Tawáfi al-Widáá) a (al-Sái).

INFORMACE

Poslední dva dny v Saúdské Arábii jsme strávili v Medíně, v městě kam se uchýlil Prorok Mohamed se svým nejvěrnějším přítelem Abu Bakrem po vynuceném odchodu z Mekky. Zde jsme navštívili Mešitu Proroka, kde se nachází jeho hrob, vedle něj leží jeho nejvěrnější druhové Abu Bakr a Omar.

O cestě a pobytu během Hadže bych mohl napsat celou knihu, např. o lidech, s kterými jsem se seznámil, muslimy z celého světa. Naše společné diskuse o problémech ve světě mě obohatily a oni zároveň poznali, že existuje Česká republika. Díky Bohu, že mi umožnil Hadž.

Zároveň moc děkuji za podporu z Programu pozvaných poutníků, Jeho Excelenci králi Abdullahovi.

Mešita Proroka v Medíně

Nezapomenu na lidi, kteří mě pozvali a věnovali se mi, doktoru A. Azíz Al Omari a Zajd Al Dukán, vykonavatelům tohoto programu a generálnímu konzulovi pražské ambasády Saúdské Arábie, panu M. Abdul Alím.

text a foto: Hassan Mandjouneh
člen předsednictva SČA

INFORMACE

Známý neznámý Alois Musil a Sinajský poloostrov

René Kopecký

(s využitím materiálů Ústavu dějin a archivu Univerzity Karlovy v Praze)

Prof. ThDr. Alois Musil (*30. června 1868 Rychtářov u Vyškova – †12. dubna 1944 Otryby u Českého Šternberka) své působení v řadách české církve neměl jednoduché. Chtěl si zachovat svůj samostatný názor při vědecké a badatelské činnosti, což se bohužel moc nenosilo a za což se se svou domácí církví dostal také do křížku. Toužil sice zůstat v Olomouci a věnovat se zde výkladu Starého Zákona, ale tyto jeho upřímné a čisté kroky mu byly znemožněny.

Špatné zkušenosti měl Alois Musil také s francouzskými dominikány, kteří nenáviděli jezuity a dále si nepadl do oka ani s německými odchovanci evangelického učiliště v Jeruzalémě, a to ze žárlivosti, neboť jim protestantská kritika vytkla, že Alois Musil sám učinil do roku 1910 více, než celé jejich učiliště dohromady.

Alois Musil přišel v roce 1895 na francouzskou školu v Jeruzalémě. Zde se věnoval především soukromému studiu arabštiny a hebrejštiny a ve škole se také naučil, jak se cestuje ve východních zemích. Podnikali společné výpravy do Egypta a na horu Sinaj, ale Alois Musil chtěl zůstat v táborech polobeduinů, kde chtěl studovat jejich zvyky a řeč, ale nemohl, protože musel být se svou karavanou a mohl cestovat pouze po hlavních cestách, což pro něho nebylo vůbec zajímavé a neuspokojovalo to ani jeho touhu. Proto se Alois Musil později rozhodl k samostatným výpravám. Jeho první cesta vedla do země Moáb, kde se usadil na nějakou dobu v Mádabě, která se nachází nedaleko biblické hory Nebó na území dnešního Jordánska. Zde se spřátelil s hlavními arabskými kmeny. Francouzská škola v Jeruzalémě ho však neuspokojovala, neboť jeho znalosti byly větší než znalosti zdejších lektorů a nechtěl se zabývat pouze hypotézami.

Nicméně, je nutno také uvést, že s církví měl Alois Musil i velice dobré vztahy, avšak její představitelé byli odjinud. Byl vděčný francouzským jezuitům v Bejrútu, kteří mu byli nápomocni při jeho vědecké činnosti. V únoru 1897 přestoupil Alois Musil na jezuitskou

INFORMACE

Univerzitu Sv. Josefa do Bejrútu, kde naštěstí našel plné pochopení pro své studium a výzkumy. Měl zde k dispozici knihovnu, která měla na 100000 svazků, ze kterých studoval místopisné a národopisné informace, důležité pro jeho cesty. V Bejrútu se zdržel do léta 1898 a s vděčností vzpomínal na zdejší pobyt, kde našel dobré přátele, kteří mu pomáhali.

Podnikal odsud cesty do bližšího i vzdálenějšího okolí a zjistil, že neexistují mapy těchto končin. Ujal se tohoto nelehkého úkolu, který ani pro něho nebyl vůbec snadný. Na svých cestách Alois Musil mapoval tuto pozoruhodnou oblast – například jižní Palestinu, Jeruzalém, Damašek či Egypt anebo oblast mezi Palestinou a Babylónskem, oblast mezi Eufratem a Tigridem či vnitřní poušť na jih od Palmyry a Nefúd. Chtěl procestovat všechna místa, která jsou označena v Bibli.

Alois Musil, který byl po celý svůj život hrdý na svůj původ, se vždy hlásil k Čechům, ale bylo mu bohužel mnohokrát vytykáno nejen to, že byl klerikál, ale navíc i psaní v němčině. Ve školní komisi v Praze byl po ukončení 1. světové války údajně čten také jeho kompromitující materiál. Alois Musil na to uvedl ve své pětistránkové práci *In memoriam!*, kterou sepsal dne 14. února 1919 v Rychtářově vlastní rukou, a jejíž opis se nachází v Ústavu dějin a archivu Univerzity Karlovy v Praze, následující: „*Klerikál jsem, t. j. stal jsem se dobrovolně knězem a dosud jsem toho nelitoval, ač jsem proto od klerikalův i neklerikalův mnoho vyhověl. Nevyhověl jsem všem – a nevyhovím. Krista pána klerikalové /apoštolové/ po jeho zajetí opustili ba i zapřeli – a neklerikalové přibíli na kříž. Měť svůj názor.*“

Když byl Alois Musil v Arábii, byl pouze Beduínem, oblékal se a hovořil pouze arabsky. Uváděl, že když se člověk po světě hodně potlouká, tak ví, že jazyk je pouze nástrojem a ošacením, ale není znakem národnosti. Když byl Alois Musil v německém Rakousku, hovořil německy, avšak stále se staral o národní rozvoj své rodiny. Pomáhal i ostatním Čechům, kterým dopomohl k významným místům nejen na konsulárních postech, ale i na ministerstvech či na vídeňské univerzitě.

INFORMACE

S císařskou rodinou se Alois Musil blíže seznámil v roce 1912. S princem Sixtem se spřátelili v poušti. Princ Sixtus chtěl podniknout lovecký výlet do Sýrie a tak se obrátil na Aloise Musila s dotazem, jak by mohl takovou expedici uskutečnit. Nakonec se plánovaný výlet změnil ve vědeckou výpravu, kterou uskutečnili společně. Po návratu z Arábie se Alois Musil seznámil s jeho sestrou arcivévodkyní Zitou a jejím manželem arcivévodou Karlem Františkem Josefem. Avšak, na druhou stranu, zanevřel na něho arcivévoda František Ferdinand. Alois Musil ve své práci *In memoriam!* dále uvádí: „*Nestal jsem se obdivovatelem Habsburků vůbec, ale stal jsem se upřímným přítelem arciv. Karla a Zity. Lokajem jsem nebyl. Snažil jsem se působiti na arciv. Karla předně jako na člověka, pak jako na otce rodiny. Vladaře jsem hodně pomíjel. Teprve r. 1917 se mne dotazoval jako vladař. Na své čestné slovo a na své svědomí prohlašuji, že jsem nikdy nikomu neuškodil. Snažil jsem se prospěti v první řadě ujařmeným krajanům. A s pomocí Boží jsem pomohl mnohým a mnohým. Důkazů hojně. Mnozí členové Habsburků mne přímo nenáviděli. Byl to arciv. Eugen a rodina arciv. Bedřicha.*“

Alois Musil nehledal u císařské rodiny přízeň, ale upřímnou spravedlnost, za což byl mnohými závistivými lidmi zatracován. Také německé kruhy v čele s Dr. Friedjungem štvaly proti Aloisu Musilovi zahraniční tisk, neboť v něm viděly nebezpečného odpůrce. Alois Musil byl již od března 1917 totiž přesvědčen o vítězství Dohody, což věděl i císař, který chtěl mír.

Za zmínku jistě stojí ještě i další citace z *In memoriam!*: „*V poušti arabské měli Turci od r. 1900 přítelem knížete Eben Rašida. Já jsem byl pobratimem s knížetem Nuri eben Ša'lan ježž chtěli Turci popraviti, a jemuž jsem pomoci arciv. Karla zachránil život s emirem Nawwafem, jemuž jsem pomohl k dobytí velké oasy Čowf, patřící Eben Rašidovi a konečně s knížetem Abdal'aziz eben saud, jenž Turky vyhnal z al'Hasá e Eben Rašida ze středního Nedždu. Přítel Turků byl tedy mým nepřitelem, nepřítelé Turků byli a jsou mými bratry. Moji bratři jsou žárliví na svou neodvislost a byl bych zrádcem, kdybych byl cizí velmoci pomáhal, by si je podrobila. Muslimové v Syrii a Mesopotamii touží po národní samostatnosti. Nechtějí a nechťeli zaměnění slabé*

INFORMACE

Turky za silné cizí nadvládce. Byl bych bezcharakterním, kdybych své bratry zradil. Ale mohu raditi i jim i Angličanům a Francouzům, aby se vzájemně dorozuměli. Jinak poteče krev. Přímou proti Angličanům jsem nepracoval nikdy, znám jejich činnost z Egypta a vážím si jich jako prvních a jediných kolonizátorů. V roce 1917 jsem pracoval na východě výlučně proti Prusákům. S Angličany a Francouzy jsem se stýkal přátelsky. Že bych byl jednal proti Angličanům – jest lež.“

Úplnou pravdivost slov Aloise Musila o přátelských stycích s Francouzi a Angličany potvrzuje dopis Edvarda Beneše ze dne 21. října 1919, jehož opis je uložen v Ústavu dějin a archivu Univerzity Karlovy v Praze a v němž se píše: „*Vážený pane tajemníku! Dovoluji si sdělit Vám informace, kterých se mi dostalo v záležitosti p. prof. Musila. Francouzská vláda nás ujistila výslovně, že proti němu nemá ničeho a v témže smyslu se vyjádřila i vláda anglická, která nám oznámila, že žádné stížnosti nenašla proti němu ve svých centrálních úřadech a slíbila, že bude dále ještě vyšetřovati tuto záležitost. Až do dneška po několikaměsíčním čekání žádné projádření od ní nedošlo. Následkem toho nemá nyní ministerstvo Zahraničních Věcí důvodů, aby se vyslovovalo proti p. prof. Musilovi. Přijměte, vážený pane státní tajemníku, ujištění mé hluboké úcty. Edvard Beneš.*“

Alois Musil byl ještě v dubnu 1918 ve francouzském tisku honosen jako „le celebre professeur tchéque“, ze strany Čechů byl v srpnu 1918 pokládán stále za důležitého člena českého národa, neboť on jediný mohl pomoci vězňům z Kotoru, ale o několik měsíců později se na vše rázem zapomnělo a Alois Musil byl bohužel opětovně v českých zemích bezdůvodně a bezcharakterně po nějakou dobu vláčen blátem. Jako by toho už nebylo dost! A proč to všechno ponížení? Opět závist? Dle mého názoru ano. Ubohá a sprostá závist, která mnoha poctivým lidem jenom komplikuje život. Ale proč? Vše, čeho Alois Musil dosáhl, si vysloveně vydřel, vytrpěl a přetrpěl. Byl několikrát doslova na dně, byl mnohokrát blízko smrti, měl ji doslova na jazyku, ale vydržel, nevzdal se a pokračoval ve své práci a ve svém úsilí, jehož výsledky můžeme i v současné době s úctou obdivovat. A my bychom dnes neměli na osobnosti, jako byl i Alois Musil, zapomínat. Ba naopak.

INFORMACE

Dovolím si poslední citaci z In memoriam!: „*Přál bych si znáti pisatele i obsah těchto kompromitujících listů. Či mám býti opět bit od svých? Čecháček, rodák ze zapomenuté vesničky hanácké se protluče proti vůli svých rodičů a svých církevních a světských představených do velikého světa, uplatní se mezi učenci ciziny, mezi Turky a Araby, mezi Bedw divé pouště, mezi Habsburky a členy různých kabinetů, podporuje svůj národ a své, kde jen může – zůstane Čecháčkem a když se chce úplně dobrovolně vrátiti do své vlasti a nabídne své služby své vládě, dostane se mu ‚kompromitujícími dopisy‘, jichž obsahu nezná, morálního výpladku od lidí, kteří snad ani za rakouská humna nevyšli. A proč? Poněvadž šel vlastní cestou za společným národním cílem. Od malicherných a malých lidí vysvobod’ nás Pane!*“

Alois Musil ve své knize *Na Sinaji* (Novina, Praha 1935) popisuje skutečný příběh Hasana z kmene Mahfúzů ve vesnici Denšáui. Obyvatelům této obce, nacházející se mezi Káhirou a Alexandrií, se dne 13. června 1906 obratem změnil život k nejhoršímu. Byli křivě obviněni z útoku na vojáky, načež soud, který se skládal ze tří britských soudců a dvou egyptských soudců, v okresním městě Šibín al-Kúm odsoudil k trestu smrti stařešinu obce Hasana a tři jeho příbuzné, dva lidé byli odsouzeni na doživotí, deset obyvatel dostalo trest odnětí svobody od jednoho do patnácti let a pět Mahfúzů dostalo padesát ran karabáčem. Při vykonání rozsudku ve vesnici Denšáui byly všechny přístupové cesty do obce uzavřeny britskými a egyptskými vojáky.

Vnukovi stařešiny Hasanovi, který tehdy studoval v Tantě, připadlo, aby krev svých příbuzných, neprávem na smrt odsouzených, pomstil. A jakou cestou se ubíral následující příběh Hasana a jeho nelehkého poslání, se v těchto řádcích nedočtete, nýbrž v knize *Na Sinaji*, jež se čte jedním dechem i přes její úctyhodné stáří 75 let.

Alois Musil se společně s Hasanem vydává na Sinajský poloostrov a cestou mezi řádky neopomene zmínit ani prvopočátky budování Suezského průplavu, s jehož výstavbou bylo započato 25. dubna 1858, přičemž plavba zde byla zahájena 16. listopadu 1869 a kvůli kterému za nelidských podmínek bohužel zemřely tisíce lidí. Stalo se tak nejen kvůli epidemii cholery, ale i kvůli chamtivosti, neboť aby se ušetřily

INFORMACE

peníze, museli dělníci pracovat ručně a nemohli tak ve velkém využívat stroje, které jim jejich doba již nabízela.

Dále autor popisuje, jak se Hasan dostal až do řeckého ortodoxního kláštera svaté Kateřiny na Sinaji, který byl založen v roce 530 císařem Justinianem I., původně jako pevnost. Přítomnost křesťanů v této oblasti byla zaznamenána již koncem 3. století. V tomto klášteře se nacházejí také ostatky Svaté Kateřiny, jež byla původem princeznou z egyptské Alexandrie, a která byla kvůli přijetí křesťanství mučena na dřevěném kole a nakonec i sřata; andělé poté její mrtvé tělo přenesli na horu Sinaj. Mimo to se v klášteře nacházejí také vzácné ikony, arabské a řecké rukopisy, například rukopisy evangelií z desátého a jedenáctého století, býval zde i rukopis Písma svatého Starého a Nového Zákona ze 4. století. Ten však byl prodán a poslán do tehdejšího Petrohradu na naléhání ruského vládce. S tímto místem je spjata také biblická událost, týkající se hořícího keře, která je popsána v knize Exodus ve Starém Zákonu.

Ing. et Mgr. René Kopecký je autorem knih: Bedřich Hrozný – život a dílo (Dar Ibn Rushd 2012), V ulicích Starého Damašku (Dar Ibn Rushd 2009), spoluautorem překladů Moderní saúdskoarabské povídky (Dar Ibn Rushd 2011) a také spoluautorem fotografií v knize Sýrie – historie, kultura a geografie Charif Bahbouh (Dar Ibn Rushd 2005). Podílel se na realizaci knih Encyklopedie islámu, Charif Bahbouh Jiří Fleissig, Roman Raczyński (Dar Ibn Rushd 2008), Tunisko – historie, kultura, geografie Charif Bahbouh (Dar Ibn Rushd 2010) a Qajruwán – tuniské město kultury Charif Bahbouh (Dar Ibn Rushd 2010). Napsal mnoho článků o biblických a jiných místech a o českých cestovatelích a badatelích na Předním východě. S tématy navštívených měst uspořádal 16 fotografických výstav a 4 veřejné přednášky.

CO SI PŘEČÍST

Knihy z produkce nakladatelství Dar Ibn Rushd:

Vyšlo:

René Kopecký: Bedřich Hrozný - Život a dílo

Radvan Bahbouh: Sociomapping týmu

Radvan Bahbouh: Pohádka o barvách

**Radvan Bahbouh: Pohádka o ztracené krajině, Psychologie
sebekoučování**

Třetí vydání úspěšné knihy.

Moderní irácké povídky

Jarmila Hannah Čermáková: Rosa na ostrří/Dvořák

Jiří Fleissig, Charif Bahbouh: Základy moderní spisovné arabštiny I.
Čtvrté vydání.

Kontakty:

Nakladatelství Dar Ibn Rushd, s. r. o.

Komenského nám. 949

250 01 Brandýs nad Labem

www.daribnrushd.cz

ibndar@seznam.cz